

Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2019¹

Versie: uitgebreid verzoek

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden zijn op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie
- het college geeft een toelichting op deze verklaring
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college

De vangnetuitkering is gebaseerd op een solidariteitsprincipe tussen gemeenten: de vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget van twee jaar na het tekortjaar. Deze aanvraag beoogt, naast de gemeenteraad, ook andere gemeenten inzicht te geven dat het college inspanning heeft geleverd om het tekort te reduceren.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college kan een vangnetuitkering uitsluitend aanvragen via dit aanvraagformulier, dat is vastgesteld door de minister. Elke aanvraag geldt alleen voor het betreffende tekortjaar. Bij een volgend tekort (boven de risicodrempel) moet dus opnieuw een aanvraag worden ingediend.

Met een ingevuld aanvraagformulier geeft het college de gemeenteraad inzicht in de getroffen maatregelen om het tekort te reduceren. Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren.

Het college dient het ingevulde aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2020 hebben ontvangen. De Toetsingscommissie beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag. Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college.

---

¹ Versie aanvraagformulier d.d. 30 januari 2020

Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:
<https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2019>.

Wat wordt verwacht van gemeenteraadsleden?

Hieronder verklaart het college maatregelen te hebben getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. De gemeenteraad hoeft het dus niet eens te zijn met de maatregelen.

Welke punten vragen de aandacht van de gemeenteraad? Uit welke onderdelen moet dat inzicht bestaan?

- Het college geeft de gemeenteraad via een globale analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd).
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.

Op de website van de VNG is [de brief aan de Raadsleden](#) over de VU 2019 gepubliceerd.

1. Verklaring college bij een uitgebreid verzoek

Dit gedeelte bestaat uit de volgende vier onderdelen:

- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen *interne en externe* maatregelen om het tekort verder te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

Hieronder beschrijft het college een analyse van de oorzaken van het tekort.

Het tekort van gemeente Berg en Dal op het BUIG-budget in 2019 bedraagt € 931.965,-. Dit tekort is gebaseerd op het aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet/IOAW/IOAZ in 2019. Het tekort van 2019 bedraagt meer dan 7,5% van de definitief over dat jaar toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet.

In 2017 was het tekort € 1.648.656,- en in 2018 € 1.387.238,-. De tekorten over 2017, 2018 en 2019 bedragen samen gemiddeld meer dan 7,5% van de definitieve rijksuitkering BUIG over 2019. De verwachte hoogte van de Vangnetuitkering 2019 bedraagt € 95.909,-. Het college heeft in de voorgaande jaren en ook in 2020 maatregelen genomen om instroom in de uitkering te voorkomen en de uitstroom uit de uitkering Participatiewet/IOAW/IOAZ te vergroten. Op verschillende momenten in 2018 en 2019 heeft het college voorstellen aan de raad voorgelegd om gemeentelijke middelen en re-integratiemiddelen (Participatiebudget) in te zetten om de uitstroom uit de uitkering te vergroten en de instroom te voorkomen. De raad heeft ingestemd met deze voorstellen. Daarnaast zijn en worden er andere maatregelen en activiteiten vanuit het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen ingezet, of door het cluster Inkomen van de gemeente. Ook projecten op aangrenzende beleidsterreinen zoals inburgering van statushouders, toerisme en economische zaken dragen bij aan de gewenste tekortreductie. Het totaal van deze maatregelen, daarbij geholpen door de economische groei, heeft in 2017, voor het eerst sinds jaren, geresulteerd in een afname van het uitkeringsbestand. De afname heeft zich na de zomer 2018 duidelijk voortgezet. In 2019 is de afname van het uitkeringsbestand gestopt. Dit is te zien in onderstaande tabel.

Uit de tabel valt op te maken dat het aantal bijstandsgerechtigde in de periode 1-1-2018 tot en met 31-12-2018 is afgenomen. In de periode 1-1-2019 tot en met 31-12-2019 is het aantal uitkeringsgerechtigden ongeveer gelijk gebleven (met in sommige maanden een kleine toename en in andere maanden een kleine afname). Het aantal huishoudens met een Bbz-uitkering is in 2019 wel gedaald van 6 huishoudens op 1-1-2019 naar 1 huishouden op 1-1-2020.

Tabel 1: Aantal huishoudens met een gemeentelijke uitkering Berg en Dal 2018-2019

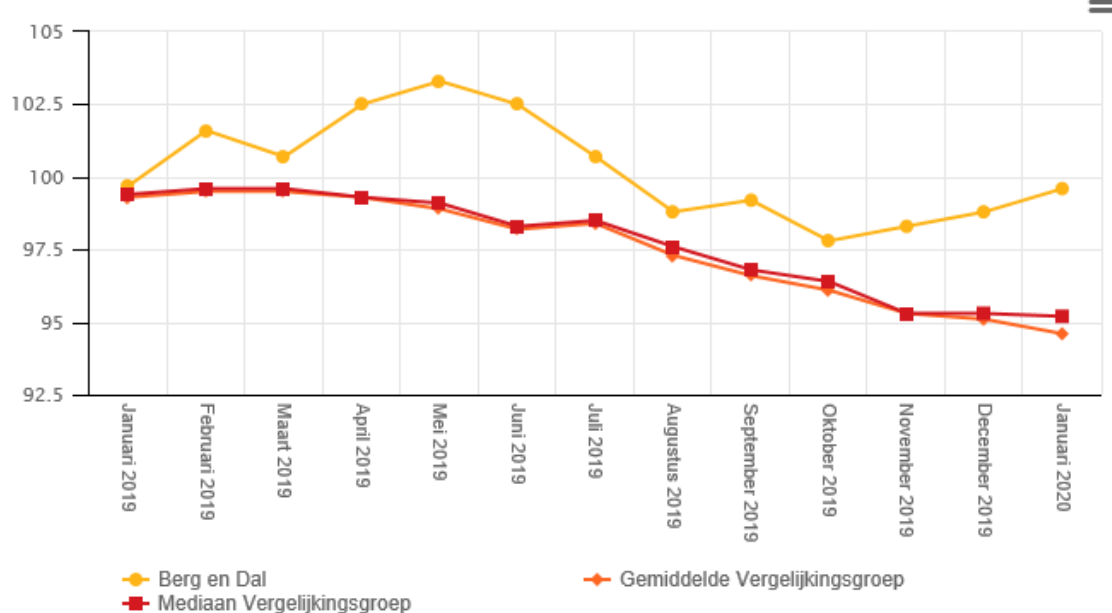
Uitkeringen	1-2018	4-2018	7-2018	10-2018	1-2019	4-2019	7-2019	10-2019	1-2020
Participatiewet	727	725	712	687	665	672	670	660	671
IOAW	58	59	59	59	60	62	59	59	60
IOAZ	6	5	5	5	5	5	5	5	5
BBZ	8	8	9	5	6	3	4	1	1
Totaal	799	797	785	756	736	742	738	725	737

Ontwikkeling gebundelde uitkering (BUIG)

In de Divosa benchmark werk en inkomen kunnen we de procentuele volumeontwikkeling van de bijstandsbetalingen van 2019 vergelijken met gemeenten van dezelfde grootteklasse en met alle 132 gemeenten die deelnemen aan de benchmark werk en inkomen. In de vergelijking is het aantal betaalde uitkeringen op 31 december 2018 op 100 gesteld. Op het moment dat de index bijvoorbeeld stijgt naar 105 is het volume sinds december 2018 met 5% gestegen.

De resultaten van ontwikkelingen van de bijstandslasten in de gemeente Berg en Dal zijn te zien in onderstaande grafiek. Uit de grafiek valt op te maken dat het volume van de uitkeringslasten bij de meeste gemeenten in het afgelopen jaar is afgenomen. In de gemeente Berg en Dal is het volume van de uitkeringslasten in 2019 gelijk gebleven met een indexcijfer van 99,7% op 1 januari 2019 en een indexcijfer 1 januari 2020 van 99,6%.

Volume BUIG index t.o.v. december 2018

Mogelijke oorzaken van het tekort

Het is belangrijk de oorzaken van het nog steeds voortdurende tekort te blijven onderzoeken, daarbij is het helpend om een aantal gegevens van de gemeente Berg en Dal onder de loep te nemen:

1. de bijstandsdichtheid van de gemeente Berg en Dal;
2. het opleidingsniveau van de inwoners in de gemeente Berg en Dal;
3. het uitstroomcijfer uit de bijstand afgezet tegen het instroomcijfer;
4. het aantal bijstandsgerechtigde dat is aangemeld bij het WerkBedrijf en bij de participatieconsulenten van de gemeente
5. de samenstelling van het bestand, verder op te splitsen in:
  - het aantal inwoners dat in een inrichting verblijft;
  - het aantal statushouders in de gemeente;
  - de leeftijdsverdeling van het uitkeringsbestand;
  - de vertegenwoordiging van de verschillende huishoudtypen binnen het bestand
6. openstaande bedrag aan vorderingen.

1. Bijstandsdichtheid

De bijstandsdichtheid is het aantal bijstandsontvangers per 1000 inwoners in de gemeente. De meeste gemeenten hebben een bijstandsdichtheid van 15 tot 30 per 1000 inwoners. In het figuur hieronder is te zien dat de gemeente Berg en Dal een bijstandsdichtheid heeft van 36.6 per 1000 inwoners. Vergeleken met gemeenten in de regio is deze bijstandsdichtheid relatief groot (alleen in de gemeente Nijmegen is de bijstandsdichtheid hoger)². Van de 379 gemeten gemeenten kennen 82 gemeenten een hogere bijstandsdichtheid dan Berg en Dal. Verschillen in bijstandsdichtheid wordt volgens onderzoek³ verklaart door o.a. de volgende factoren:

- *Bevolkingskenmerken*: Kwetsbare bevolkingsgroepen (eenouderhuishoudens, allochtonen, (alleenstaande) ouderen, personen met een laag opleidingsniveau/inkomen, weinig werkervaring) hebben een relatief grote kans op bijstand (door verlies van werk of weinig kans op werk wanneer ze eenmaal in de bijstand zitten).
- *Omgevingskenmerken*: De aanwezigheid van relatief veel goedkope (huur)woningen heeft een aantrekkende werking op (potentiële) bijstandsontvangers. Verschillen in werkgelegenheid/werkloosheid zijn een belangrijke exogene factor die bepalend zijn voor de

---

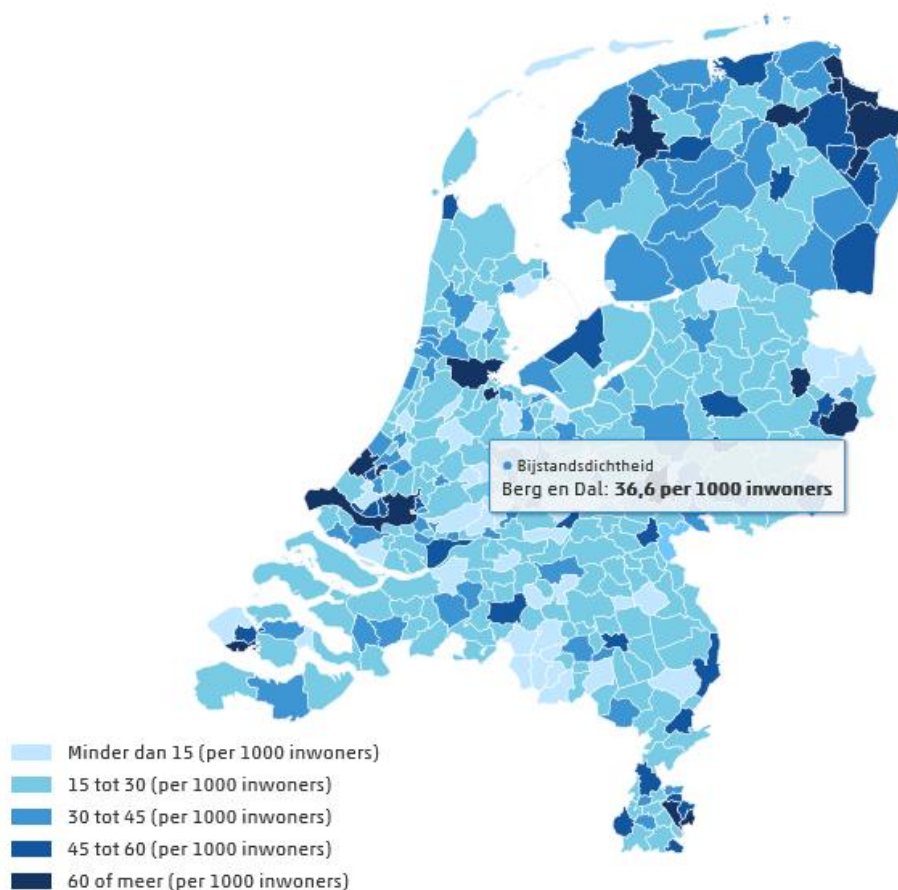
² <https://www.cbs.nl/nl-nl/deelnemers-enquetes/deelnemers-enquetes/decentrale-overheden/sociale-zekerheid-overheden/bijstandsuitkeringenstatistiek--bus-->

³ 'Verantwoord verdelen en effectief prikkelen', Verdeelmodel inkomensdeel WWB op basis van Verschillenanalyse, © 2014 Cebeon, Centrum Beleidsadviseurend Onderzoek BV, Amsterdam

afstand tot de arbeidsmarkt en daarmee de kans op bijstand. Dit wordt weer beïnvloed door de invloed van de algemene en regionale conjunctuur.

- *'Ongrijpbare factoren'* : beperkte sociale/intellectuele vaardigheden, psychische gesteldheid, gedrag, arbeidsmotivatie, et cetera.
- *Persoonlijke omstandigheden van burgers*: Dit betreft gebeurtenissen in de levensloop van burgers waarop gemeenten geen invloed hebben (einde relatie, verlies inkomsten);
- *Gemeentelijk beleid en uitvoeringspraktijk*: Hierbij wordt onderscheid gemaakt in verschillen in (beleids)maatregelen gericht op instroombeperking, uitstroombestemming en handhaving. Dergelijke verschillen in beleid en uitvoeringspraktijk worden ook weerspiegeld in het niveau van de bijstandskosten. Inefficiënt beleid leidt tot hogere lasten.

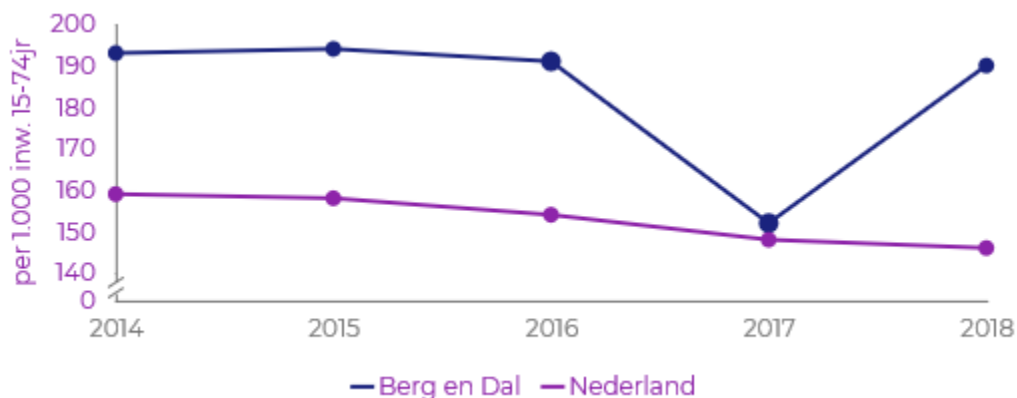
Bij een grote bijstandsdichtheid is dus sprake van beïnvloedbare en niet- beïnvloedbare factoren. De maatregelen die de afgelopen jaren zijn getroffen hebben nog onvoldoende positief effect gehad. Dit heeft opnieuw doorgewerkt in een tekort. Ook in 2020 zal gekeken worden waar nog verbeteringen mogelijk zijn.

2. Opleidingsniveau inwoners

Gemiddeld hebben de inwoners van Berg en Dal een laag opleidingsniveau zo laat de volgende grafiek zien:

Grafiek: Beroepsbevolking met laag onderwijsniveau

4

Uit de grafiek blijkt dat het opleidingsniveau in Berg en Dal beduidend lager ligt (190 per duizend inwoners) dan landelijk (160). De dip in 2017 zal een technische fout zijn. Inwoners met een lage opleiding hebben een grotere kans om in de bijstand terecht te komen dan inwoners met een hoog inkomen⁵. Het lage opleidingsniveau in de gemeente Berg en Dal draagt mogelijk bij aan de grote bijstandsdichtheid en daarmee het tekort op het Participatiewet budget.

3. De in- en uitstroom bijstandsuitkering

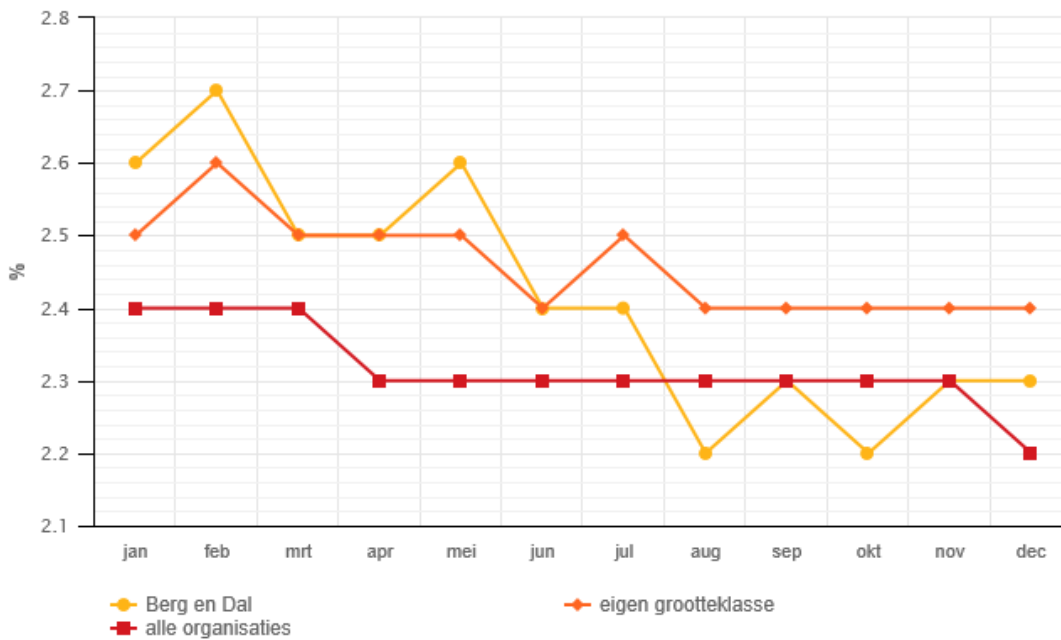
Het aantal bijstandsgerechtigden bepaalt of je als gemeente een tekort hebt of niet. Het aantal bijstandsgerechtigden is het verschil tussen de instroom in de bijstand en de uitstroom. In de tabellen hieronder wordt het uitstroompercentage en het instroompercentage in en uit de bijstand weergegeven in de periode januari 2019 tot en met december 2019.

In onderstaande grafiek is te zien dat het instroompercentage in 2019 is afgenomen. In 2019 stroomden dus steeds minder inwoners de bijstandsuitkering in. In de gemeente Berg en Dal is de instroom sterker afgenomen dan in de gemeenten van vergelijkbare grootteklasse.

⁴ Waar staat je gemeente, born: CBS arbeidsdeelname 2014-2018

⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2007/46/twee-derde-bijstandsontvangers-laagopgeleid>

Grafiek: Instroompercentage algemene bijstand

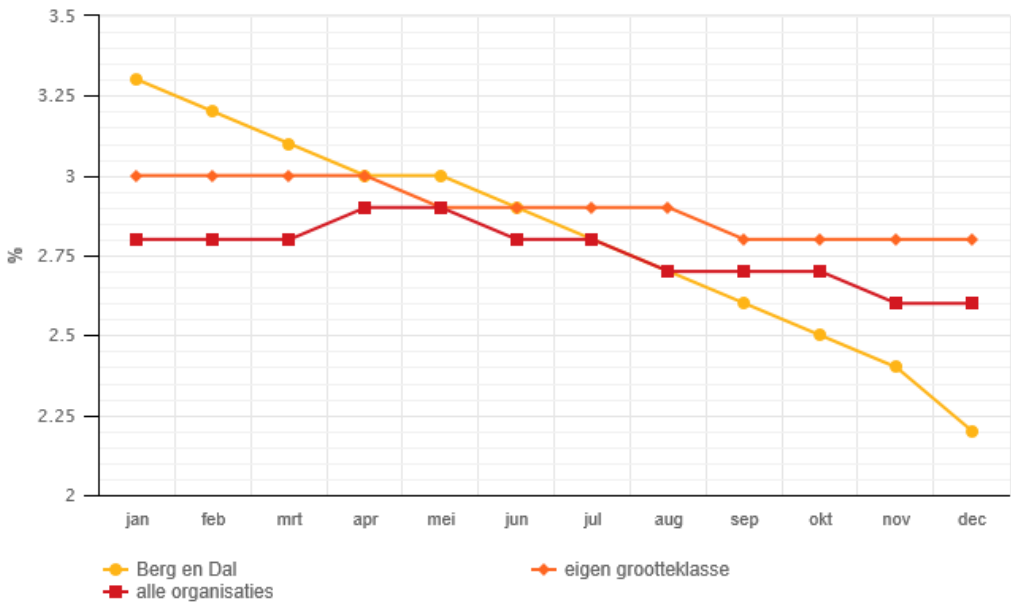

Wanneer we naar het uitstroompercentage kijken dan zien we een sterke dalende lijn in heel 2019 (grafiek hieronder). In januari 2019 hadden we nog relatief veel uitstroom uit de bijstand (in vergelijking met alle gemeenten en gemeenten van vergelijkbare grootteklassen). Echter vanaf midden 2019 is ons uitstroompercentage lager dan die van de andere benchmark-gemeenten.

Doordat zowel het instroompercentage als het uitstroompercentage is gedaald is het aantal bijstandsgerechtigden in 2019 stabiel gebleven. De rijksuitkering in 2019 was niet toereikend om de gelijkblijvende bijstandslasten volledig te kunnen betalen.

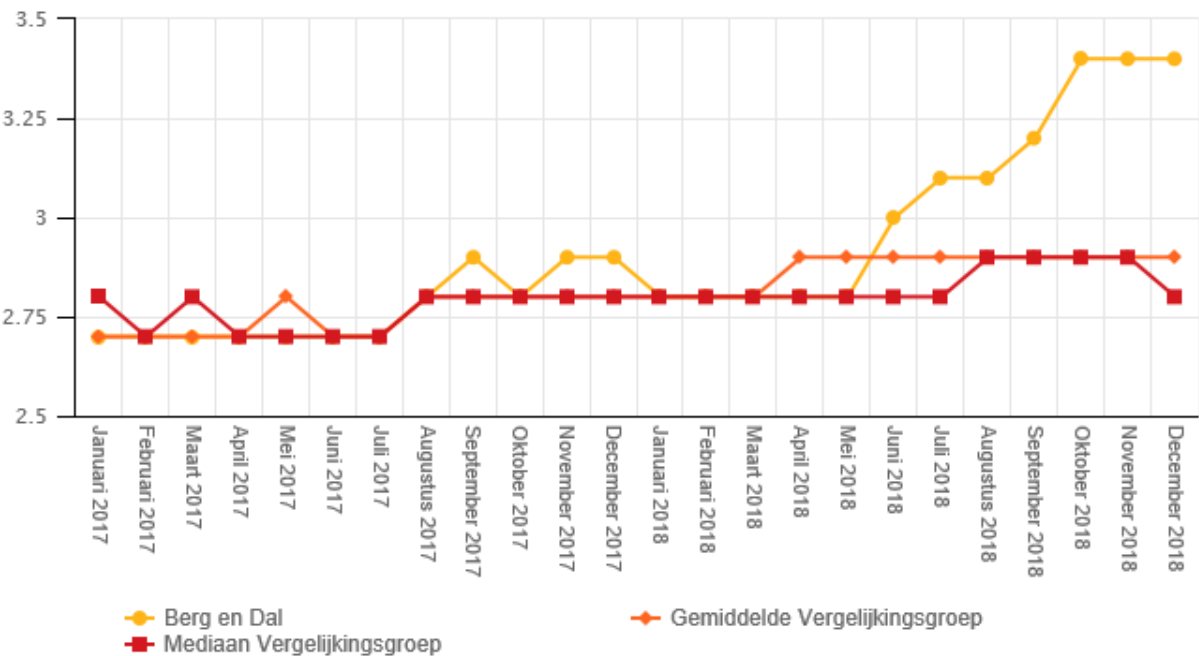

Grafiek: Uitstroompercentage algemene bijstand

Dat de uitstroom in 2019 is gestagneerd is opvallend want in 2017, 2018 en begin 2019 was de uitstroom uit de bijstand in de gemeente Berg en Dal relatief hoog in vergelijking met andere gemeenten (zie onderstaande grafiek).

Gemiddeld maandelijks uitstroom percentage algemene bijstand (trend)

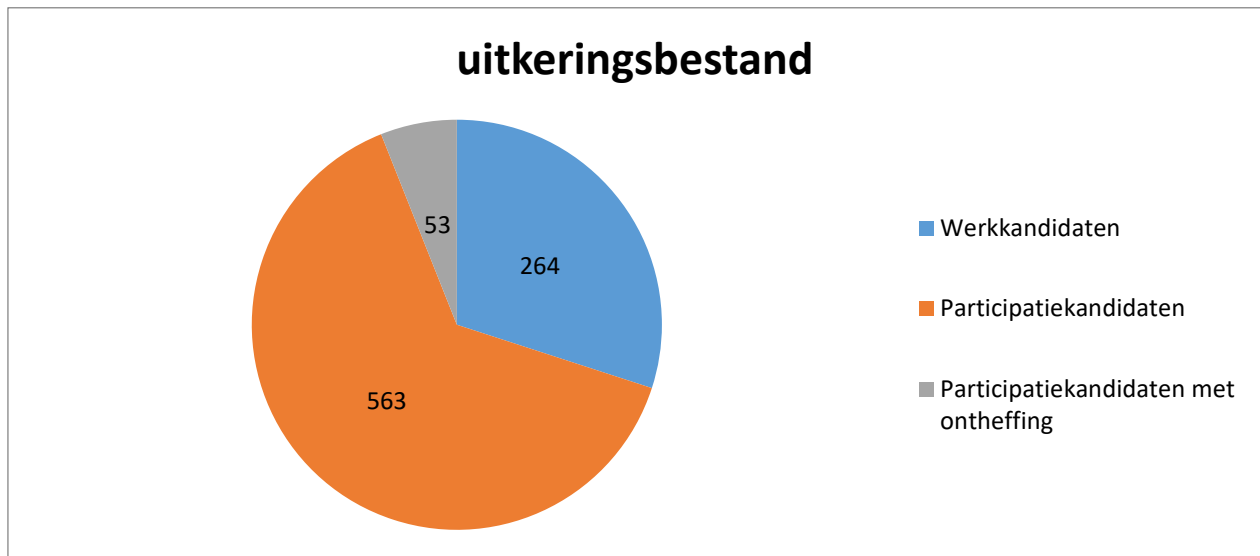
De intensieve bemiddeling naar werk heeft er in de jaren 2017, 2018 en begin 2019 voor gezorgd dat zoveel mogelijk uitkeringsgerechtigden een baan hebben gevonden. Het bijstandsbestand dat nu is overgebleven zijn de inwoners die extra tijd en begeleiding nodig hebben om uit te stromen naar werk, als dit überhaupt al mogelijk is. Alle inwoners die (op korte termijn) kunnen werken, zijn in de afgelopen jaren al uitgestroomd.

4. Aantal inwoners bij het WerkBedrijf en de participatieconsulenten

Het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen (onderdeel van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Rijk van Nijmegen) voert het re-integratiebeleid van onze inwoners/kandidaten uit. Als inwoners een bijstandsuitkering aanvragen dan worden ze in principe altijd aangemeld bij het WerkBedrijf. Het WerkBedrijf zet allerlei instrumenten in om de inwoner aan het werk te krijgen. Als na 2 jaar dienstverlening door het WerkBedrijf de inwoner nog niet aan het werk is, dan wordt hij of zij overgedragen aan de participatieconsulenten van de gemeente Berg en Dal. De participatieconsulenten begeleiden inwoners die nog niet bemiddelbaar zijn naar de arbeidsmarkt. Het doel van de participatieconsulenten is om de uitkeringsgerechtigden zonder arbeidsperspectief mee te laten doen in onze samenleving. Er wordt onderzocht of deze uitkeringsgerechtigden een tegenprestatie kunnen doen; het doen van vrijwilligerswerk of andere maatschappelijke nuttige werkzaamheden.

In de figuur hieronder is weergegeven hoeveel uitkeringsgerechtigden er op 31-12-2019 bij het WerkBedrijf zijn aangemeld en hoeveel uitkeringsgerechtigden bij de participatieconsulenten. Eind 2019 waren er 736 huishoudens met een Participatiewet/IOAW/IOAZ-uitkering. Met partners meegeteld hadden we 880 inwoners in traject.

Uit de figuur valt op te maken dat er in de gemeente Berg en Dal relatief veel uitkeringsgerechtigden zijn aangemeld bij de participatieconsulenten (70%) in vergelijking met het aantal dat is aangemeld bij het WerkBedrijf (30%). Dit betekent dat het grootste deel van het uitkeringsbestand niet direct bemiddelbaar is naar werk. Het deel dat wel bemiddelbaar is wordt intensief begeleid door het WerkBedrijf.

5. Samenstelling van het uitkeringsbestand

Hierboven hebben we gezien dat de gemeente Berg en Dal een relatief grote groep bijstandsgerechtigde heeft die niet direct bemiddelbaar is naar werk. Deze groep is groot door een aantal factoren:

- de gemeente Berg en Dal heeft relatief veel instellingen. Wij hebben daardoor relatief veel inwoners met psychische problemen, psychosociale problemen (schulden, verslaving) en lichamelijke en/of verstandelijke beperkingen;
- de instroom van statushouders de afgelopen jaren, die nog niet bemiddelbaar zijn in verband met onvoldoende taalvaardigheid;
- relatief veel 55 plussers in de gemeente Berg en Dal en in de uitkering;
- een toenemende groep jongeren met belemmeringen (doordat de instroom in de Wajong beperkt is);
- het gemiddelde opleidingsniveau in de gemeente Berg en Dal is laag (zie hierboven);

Aantal statushouders en inwoners die in een inrichting verblijven.

In de volgende tabel is weergegeven hoeveel statushouders en inwoners die in een inrichting verblijven een uitkering ontvangen op 31-12-2019. Het totale uitkeringsbestand bedraagt op 31-12-2019 737 uitkeringsgerechtigden. Van deze 737 uitkeringsgerechtigde verblijven er 59 in een inrichting en zijn er 140 statushouders. Gezamenlijk is dit 27% van het bestand. De meeste van deze inwoners zijn niet direct bemiddelbaar op de arbeidsmarkt.

Tabel 2: Aantal inwoners in inrichting en aantal statushouders (met bijstandsuitkering)

Aantal op peildatum in uitkering	31-12-2019
Statushouder	140
Verblijft in inrichting	59

Veel 50 plussers in de uitkering

In tabel 3 is weergegeven hoe de leeftijdsverdeling is van het uitkeringsbestand.

Tabel 3: Leeftijdsverdeling bestand huishoudens met een gemeentelijke uitkering per 1-1-2020

Uitkeringen	<27	>27 en <50	>50 en <60	>60
Participatiewet	84 (waarvan 27 in inrichting verblijven)	323	189	75
IOAW	0	0	16	44
IOAZ	0	0	1	4
BBZ	0	1	0	0
Totaal	84	324	206	123

Uit tabel 3 valt op te maken dat 329 bijstandsgerechtigden (45% van het hele uitkeringsbestand) ouder zijn dan 50 jaar. In de gemeente Berg en Dal ontvangen dus relatief veel ouderen een bijstandsuitkering. Dit is niet opmerkelijk aangezien de gemeente Berg en Dal relatief veel inwoners heeft in de leeftijd 45 tot en met 65 jaar in vergelijking met gemeenten van dezelfde grootte klassen en in vergelijking met heel Nederland. Dit is te zien in tabel 4⁶.

Tabel 4: Aantal ouderen in de gemeente Berg en Dal in vergelijking met andere gemeenten

Duur uitkering Participatiewet	Totaal aantal inwoners	Aantal inwoners tussen 45-65 jaar	Percentage 45-65 jaar
Nederland	17282163	4840946	28%
Berg en Dal	34798	11000	32%
Bodegraven Reeuwijk	34462	9652	28%
Hof van Twente	34940	10380	30%
IJsselstein	34160	10412	30%

In tabel 4 is gekozen voor de leeftijdscategorie 45-65 jaar omdat het CBS deze categorie hanteert en er geen mogelijkheid is om de categorie aan te passen. In ieder geval niet wanneer wij de aantallen in een bepaalde leeftijdscategorie willen vergelijken met aantallen van andere gemeenten.

Het CBS publiceert ook andere cijfers waarbij wij de bevolkingsopbouw van de gemeente Berg en Dal voor meer gespecificeerde leeftijdscategorieën kunnen vergelijken met de bevolkingsopbouw van

⁶ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table?dl=E79C>

Nederland (zie tabel 5)⁷. Bij deze cijfers is er geen mogelijkheid om de aantallen van Berg en Dal te vergelijken met de aantallen van andere gemeenten.

Uit tabel 5 valt op te maken dat wij in de gemeente Berg en Dal relatief veel inwoners hebben die ouder zijn dan 45. Wanneer we kijken naar de leeftijdscategorieën tussen de 50 en de 65 jaar dan valt op dat de gemeente Berg en Dal meer inwoners heeft in deze leeftijdscategorie dan in heel Nederland. Het is daarom niet heel opmerkelijk dat de gemeente Berg en Dal relatief veel bijstandsklanten heeft in de leeftijd 50 tot en met de pensioengerechtigde leeftijd.

Tabel 5: bevolkingsopbouw gemeente Berg en Dal - Nederland

Duur uitkering Participatiewet	Percentage Nederland	Percentage Berg en Dal	Verskil in percentage
0 tot 5 jaar	5,0%	4,8%	-0,1%
5 tot 10 jaar	5,2%	4,4%	-0,8%
10 tot 15 jaar	5,5%	5,0%	-0,4%
15 tot 20 jaar	6,0%	6,0%	0,0%
20 tot 25 jaar	6,3%	4,8%	-1,5%
25 tot 30 jaar	6,6%	5,2%	-1,3%
30 tot 35 jaar	6,3%	4,7%	-1,7%
35 tot 40 jaar	6,0%	4,6%	-1,4%
40 tot 45 jaar	5,9%	5,3%	-0,6%
45 tot 50 jaar	6,8%	7,4%	0,6%
50 tot 55 jaar	7,4%	8,3%	0,9%
55 tot 60 jaar	7,2%	8,3%	1,2%
60 tot 65 jaar	6,4%	7,6%	1,2%
65 tot 70 jaar	5,7%	7,0%	1,3%
70 tot 75 jaar	5,4%	6,7%	1,3%
75 tot 80 jaar	3,6%	4,3%	0,6%
80 tot 85 jaar	2,5%	3,0%	0,5%
85 tot 90 jaar	1,5%	1,8%	0,3%
90 tot 95 jaar	0,6%	0,6%	0,0%
95 jaar of ouder	0,2%	0,1%	0,0%

⁷ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84646NED/table?ts=1588755245698>

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat wij in de gemeente Berg en Dal relatief veel ouderen hebben, en dat ook veel bijstandsgerechtigde ouder zijn dan 50 jaar. De ouderen vormen een bijzondere groep. Er leven zowel bij de ouderen zelf als bij de werkgevers en bij de samenleving als geheel veel vooroordelen over deze groep. Door ophoging van de AOW-gerechtigde leeftijd wordt de periode van verplichte beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt ook langer. Wat vaak gebeurt is dat een oudere na het doorlopen van een WW periode gevolgd door toekenning van bijstand inactief wordt en niet de prikkel voelt om aan de slag te gaan. Door dan de ouderen te gaan activeren, ontmoet je weerstand. Het vergt goede begeleidingsvaardigheden om dit beeld van kansloosheid en de wens om inactief te blijven om te vormen naar een positieve grondhouding. Ook de communicatie met werkgevers vraagt aandacht; sommige werkgevers denken dat ouderen minder productief zijn en meer kosten.

Dat de inwoners boven de 50 jaar relatief moeilijk uitstromen uit de bijstand blijkt ook uit de cijfers waarin de duur van de bijstandperiode is weergegeven, per leeftijdscategorie (tabel 6).

Tabel 6: Leeftijdsverdeling en uitkeringsduur

Duur uitkering Participatiewet	<27	>27 en <50	>50 en <60	>60
<1 jaar	44	78	28	10
>1 jaar <5 jaar	38	185	91	62
>5 jaar <10 jaar	2	47	53	30
>10 jaar	0	14	34	21
Totaal	84	324	206	123

Uit bovenstaande tabel blijkt dat inwoners boven de 50 jaar, vaak langdurig in de uitkering blijven. 87 personen boven de 50 jaar zitten al langer dan 5 jaar in de uitkering en 51 personen boven de 60 jaar. Het is belangrijk om de groep ouderen te activeren tot werk. Om dit voor elkaar te krijgen is er in het nieuwe beleidsplan “arbeidsmarkt en Re-integratie 2020 t/m 2023” speciale focus gelegd op het bemiddelen van kandidaten die ouder zijn dan 55 jaar. De gedachte erachter is dat de indruk bestaat dat een deel van deze groep, nadat het WW-traject is doorlopen en men geen werk heeft gevonden, het idee heeft in een soort prepensioen situatie te zijn beland. Maar zeker met de oplopende pensioenleeftijd is dat ongewenst.

Veel jongeren in een inrichting

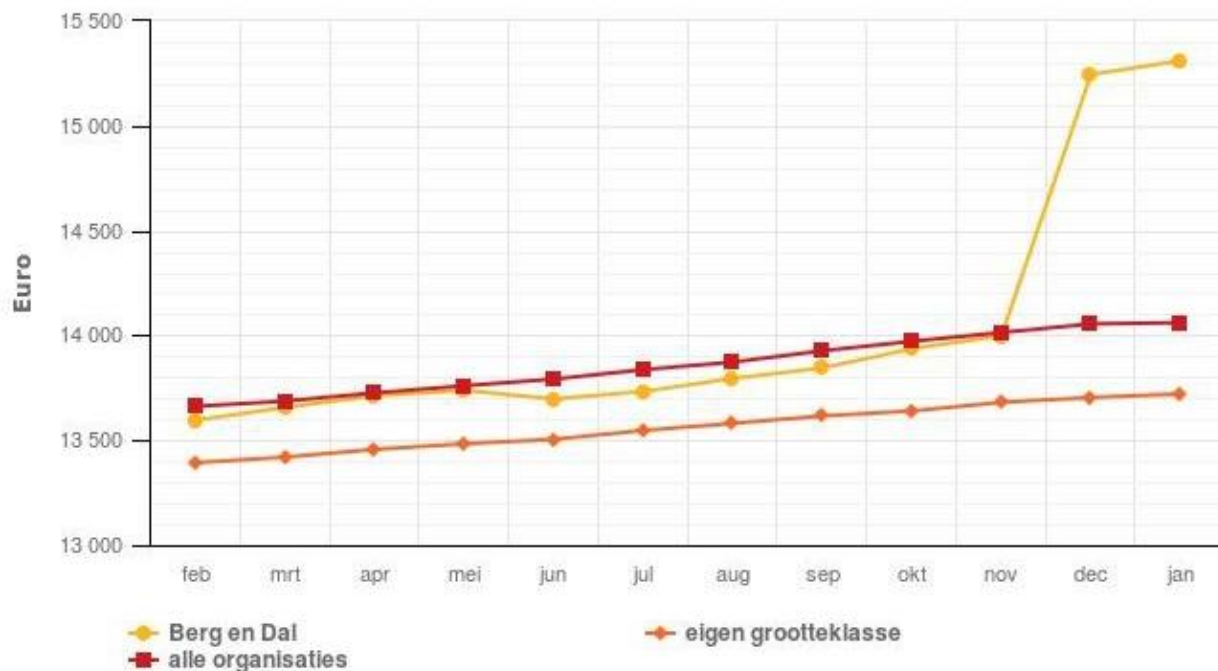
In tabel 3 is te zien dat de gemeente Berg en Dal op 1-1-2020 84 jongeren in de bijstand heeft. Veel van deze jongeren hebben meervoudige belemmeringen. Dit zijn de jongeren die voorheen bijvoorbeeld in de sociale werkvoorziening (Wsw) aan de slag konden of voorheen in aanmerking kwamen voor een Wajonguitkering. Deze jongeren stromen niet meer in de Wsw en krijgen nu geen Wajong uitkering meer omdat zij niet volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn en stromen daardoor de bijstand in. Deze groep jongeren is meestal niet (direct) klaar om de arbeidsmarkt te betreden. Het kost extra tijd en aandacht om deze jongeren werkfit te maken. Het feit dat onze gemeente veel instellingen heeft waar

ook veel jongeren verblijven, zorgt er voor dat wij veel van deze jongeren in ons uitkeringsbestand hebben. Van de 84 jongeren verblijven er 27 jongeren (32%) in een instelling. 14 van de 84 jongeren worden actief begeleidt door het WerkBedrijf. De overige 70 jongeren worden niet actief begeleidt door het WerkBedrijf en zijn in beeld bij de participatieconsulenten van het WerkBedrijf. Deze jongeren hebben in de meeste gevallen psychische en of lichamelijke klachten.

Vertegenwoordiging van de verschillende huishoudtypen in het bestand

De uitkering voor een gehuwde is lager dan voor een alleenstaande. Dit betekent dat de vertegenwoordiging van deze groepen in het bestand van invloed is op de hoogte van de bijstandsuitgaven. Dit vertaalt zich in de gemiddelde jaarprijs per huishouden. De volgende tabel geeft inzicht.

Trendgrafiek: Gemiddelde jaarprijs uitkering BUIG na aftrek baten (laatste 12 maanden)

De gemiddelde jaarprijs lag in 2019 continue hoger dan in de gemeenten van dezelfde grootteklasse. Dit verklaart voor een deel het tekort. We zien ook dat de gemiddelde jaarprijs van € 13.700,- in januari 2019 geleidelijk naar € 14.000,- steeg in november. Dit vertegenwoordigt een bedrag van ongeveer € 219.000,- aan meerkosten en maakt het verschil tussen wel of geen benodigde vangnetuitkering.

6. Openstaande vorderingen

De opbrengst van de terugbetaling van bijstandsvorderingen heeft invloed op het tekort. Het totaalbedrag aan vorderingen dat jaarlijks wordt terugbetaald aan de gemeente wordt namelijk in mindering gebracht op de bijstand uitgaven.

In de grafiek hieronder is te zien dat het totale bedrag aan openstaande vorderingen in de gemeente Berg en Dal relatief hoog is, in vergelijking met andere gemeenten van dezelfde grootteklasse. In de grafiek daaronder is te zien dat ook het gemiddelde bedrag per vordering een stuk hoger is in de gemeente Berg en Dal dan in de gemeenten van dezelfde grootteklasse. In de derde grafiek is te zien dat vooral de vorderingen vanwege schending inlichtingenplicht heel hoog zijn in de gemeente Berg en Dal (in vergelijking met andere gemeenten). Het gemiddelde bedrag van een fraudevordering is ongeveer

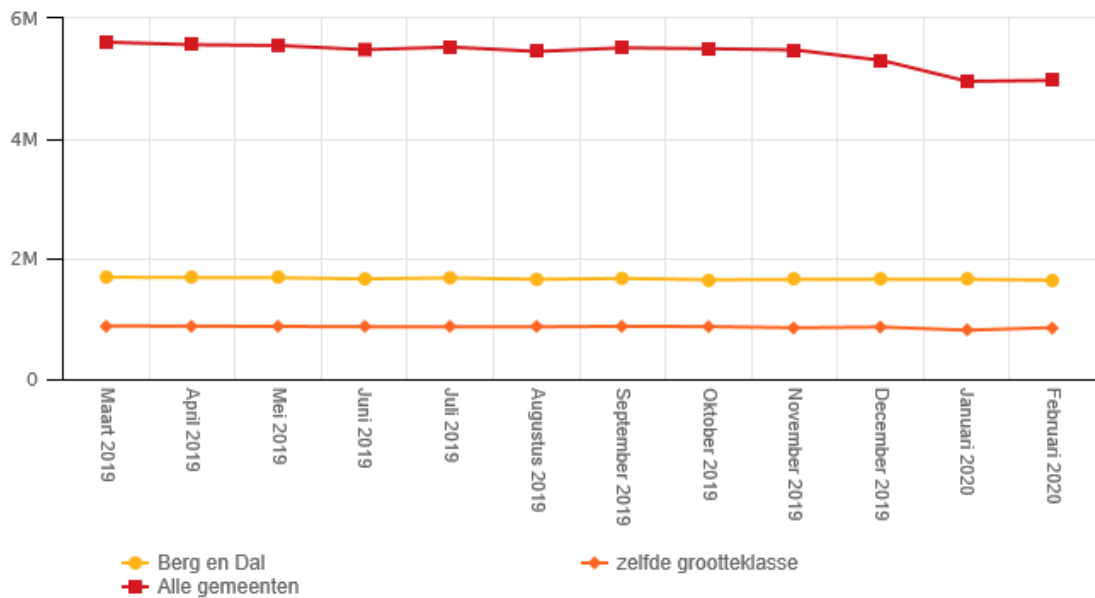
€ 11.000,- (derde grafiek). Hieruit kan worden geconcludeerd dat de gemeente Berg en Dal fraude niet snel genoeg signaleert. Als de fraude wel wordt gesignaleerd dan is het fraudebedrag al heel hoog opgelopen. Het duurt vervolgens heel lang om het volledige fraudebedrag terug te krijgen omdat de maandelijkse afloscapaciteit van de debiteur vaak niet hoog is (omdat hun maandelijkse inkomsten vaak laag zijn). Dit in combinatie met het hoge fraudebedrag zorgt ervoor dat het soms tientallen jaren duurt voordat de vordering volledig is afbetaald. Ook komt het regelmatig voor dat een fraudeur naar het buitenland vertrekt, of om andere redenen onvindbaar is, waardoor het ook niet lukt om het fraudebedrag terug te krijgen.

In de laatste grafiek is te zien dat het incassoquote van de gemeente Berg en Dal lager is dan in gemeenten van vergelijkbare grootteklasse. De incassoquote is het totaal in de verslagmaand geïnde bedrag op vorderingen, ten opzichte van het uitstaande saldo van deze vorderingen. De incassoquote in de gemeente Berg en Dal is mogelijk niet zo hoog omdat de gemeente Berg en Dal vorderingen nooit afboekt wanneer er bijvoorbeeld al 10 jaar niet meer is afgelost op de vordering.

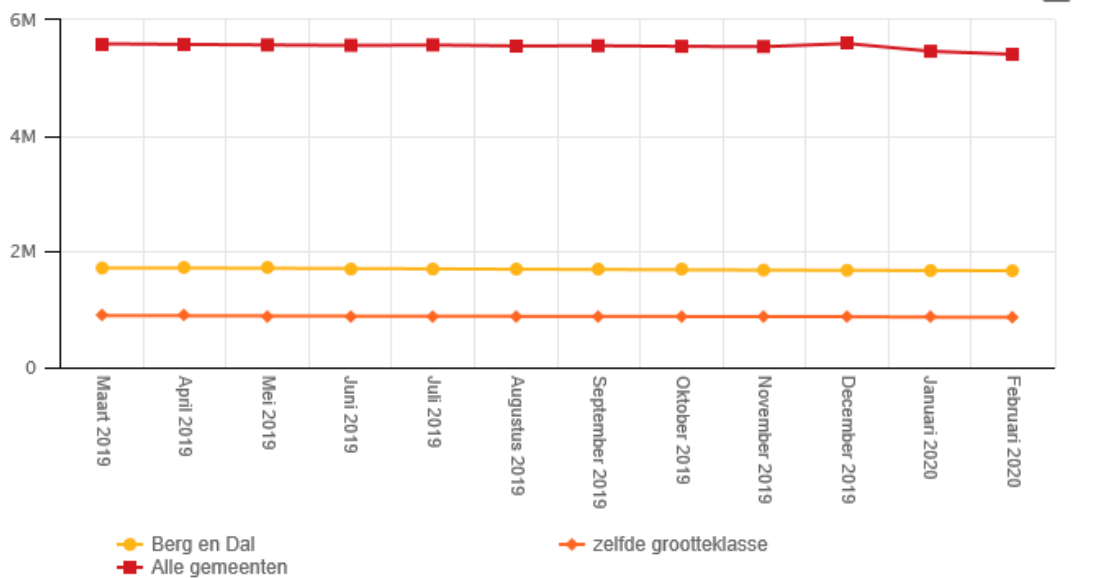
Het hoge bedrag aan openstaande bijstandsvorderingen kan voor een deel verklaren dat de gemeente Berg en Dal een tekort heeft op het participatiebudget omdat terugbetalingen op vorderingen direct invloed hebben op de bijstandsuitgaven.

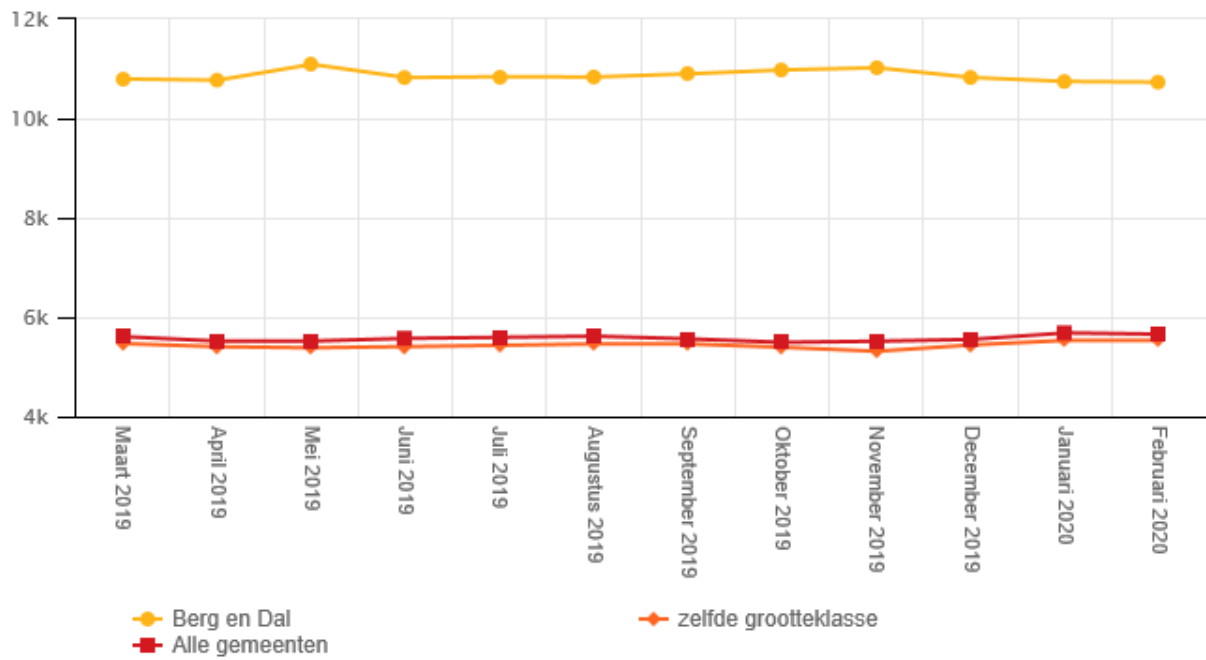
Totaal bedrag openstaande vorderingen

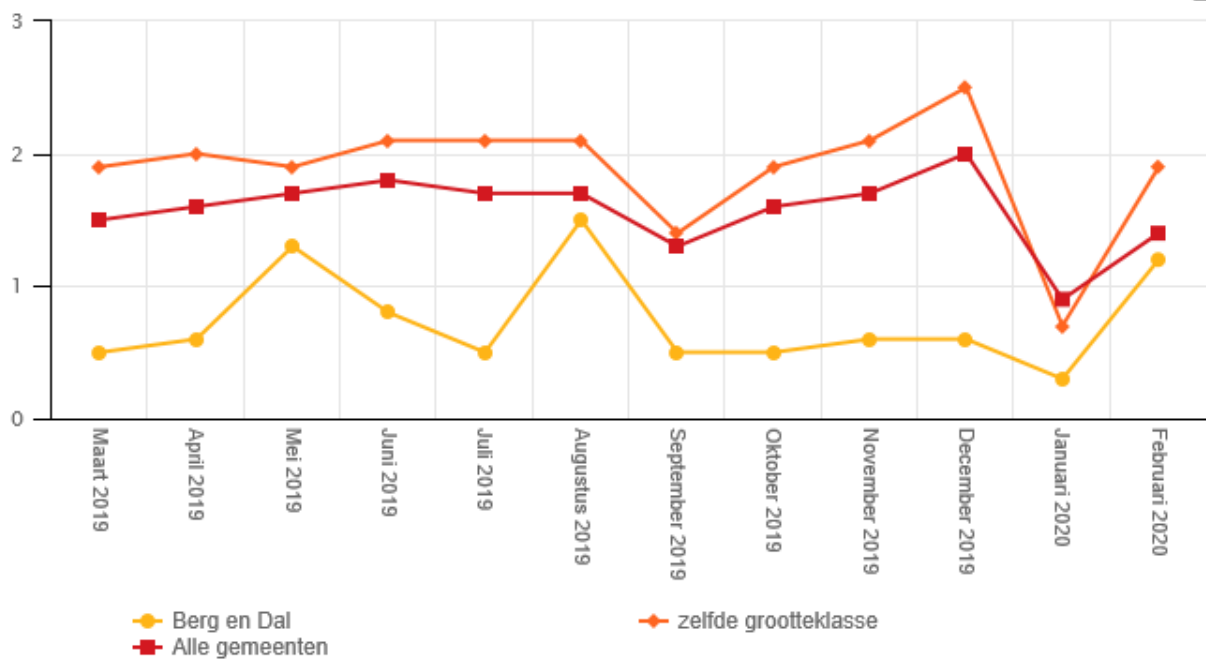
Gemiddeld bedrag openstaande vorderingen (trend)

Gemiddeld bedrag vorderingen vanwege het overtreden van de inlichtingenplicht

Incassoquote

Conclusie m.b.t. de oorzaken van het tekort

Er zijn meerdere oorzaken aan te wijzen voor het tekort op het Participatiewet budget in de gemeente Berg en Dal. . De belangrijkste oorzaken zijn: de bijstandsdichtheid in de gemeente, het opleidingsniveau van de inwoners in de gemeente, de stagnatie in de uitstroom uit de uitkering, de samenstelling van het bestand en het totaalbedrag aan openstaande vorderingen. Er zijn diverse maatregelen te treffen en getroffen om er voor te zorgen dat bovenstaande oorzaken niet meer leiden tot een tekort. Deze maatregelen worden in de volgende paragraaf besproken.

B. Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne (B1) en externe maatregelen (B2) zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere tekortreductie. Bij B2 wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe bron heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

Al een aantal jaren nemen wij diverse in- en externe maatregelen om het tekort op het Participatiewetbudget te voorkomen en zoveel mogelijk te beperken. De maatregelen die we in 2019 tot en met heden hebben genomen worden hieronder besproken.

Maatregelen op het gebied van Re-integratie

De grootste effecten op de terugdringing van het tekort mogen verwacht worden van de beperking van de instroom en de uitstroom uit de uitkering, liefst naar betaald werk. Er kunnen natuurlijk ook andere redenen van uitstroom zijn (zoals verhuizing, samenwoning of overlijden). Als gemeente zetten wij zwaar in op de re-integratie van onze inwoners/kandidaten. Het WerkBedrijf voert dit beleid voor ons uit. WerkBedrijf verantwoordt de uitvoering via drie kwartaalrapportages en een jaarrekening en- verslag. Op basis van deze verantwoordingsdocumenten gaan wij in op de behaalde resultaten in 2019 en aandachtspunten voor 2019/2020 en de verbeteractiviteiten tot heden (in 2020).

Toeleiding naar werk via het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen (WRBN)

Het WerkBedrijf voert vanaf januari 2015 de re-integratie taak uit voor de 7 regiogemeenten. Hiertoe wordt jaarlijks het Participatiebudget (het budget dat de gemeente ontvangt van het Rijk voor re-integratie) volledig overgeheveld naar het WerkBedrijf. Sinds 2016 is de Sociale Werkvoorzienings-ook onderdeel geworden van WRBN. De gemeente meldt kandidaten aan waarvan de indruk bestaat dat zij kunnen werken. WerkBedrijf start de individuele begeleiding en probeert de kortste weg naar werk te volgen. Daarvoor is maximaal twee jaar de tijd; lukt het in die tijd niet, dan wordt de kandidaat terugverwezen naar de gemeente. Het lukt WerkBedrijf om 93 (142 in 2017 en 140 in 2018) kandidaten naar werk te begeleiden, waaronder 26 jongeren en 24 kandidaten met een arbeidsbeperking en 44 kandidaten te plaatsen in arbeidsmatige dagbesteding. 73 inwoners werken met behoud van een uitkering.

De Banenafpraak voor arbeidsgehandicapten

Op advies van de SAR (Stuurgroep Arbeidsmarkt Rijk van Nijmegen) zijn er regionale baanafspraken gemaakt met regiogemeenten, werkgevers, UWV en WerkBedrijf voor arbeidsgehandicapten. Tevens heeft dit geresulteerd in een convenant dat mensen met een arbeidshandicap een kans biedt te werken binnen de gemeentelijke organisaties.

De meest recente cijfers gaan over het vierde kwartaal 2019 ⁸, deze waren als volgt.

Cijfers banenafspraken in het kort	2019 Q4	nulmeting (2012)		vorig jaar (2018 Q4)		vorig kwartaal (2019 Q3)	
	aantal	aantal	+/- met 2019 Q4	aantal	+/- met 2019 Q4	aantal	+/- met 2019 Q4
Banen binnen de banenafpraak	3.238	1.605	+1.633	3.012	+226	3.132	+106
Personen binnen de banenafpraak	5.528	5.907	-379	5.329	+199	5.492	+36
Werkzame personen binnen de banenafpraak	2.878	1.516	+1.362	2.691	+187	2.825	+53

De indicatieve⁹ doelstelling voor 2019 is 710 nieuwe banen (plaatsingen) in de marktsector en 245 bij de overheid ten opzichte van de nulmeting 2012, totaal 955 nieuwe plaatsingen. Eind vierde kwartaal waren er al 1362 extra werkzame personen binnen de banenafpraak. De arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen volgt hiermee het landelijk beeld. Er is geen verdeling per gemeente beschikbaar. Wat betreft het aantal werkzame personen waren er in het Rijk van Nijmegen eind vierde kwartaal 2019 2878 personen werkzaam.

In 2017 hebben de regiogemeenten een convenant ondertekend dat de lokale overheid 55 mensen (voor de hele regio) met een arbeidshandicap een kans biedt binnen de gemeentelijke organisatie. Einde vierde kwartaal 2019 waren er in de regio 230 regulier ingevulde banen bij de overheid.

Hieronder worden de maatregelen besproken die we in 2019 en 2020 hebben getroffen om de Re-integratie en daarmee de uitstroom uit de bijstand te verbeteren:

1. Nieuw beleidsplan: "Werk Voorop"

In 2019 hebben de 7 regiogemeenten samen met het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen een nieuw beleidsplan opgesteld om de komende jaren zoveel mogelijk mensen te kunnen begeleiden naar werk. Het beleidsplan heeft de titel: Arbeidsmarkt- en re-integratie beleid 2020 tm 2023. Werk Voorop! Onderzoeksbureau Panteia heeft een analyse gemaakt van de arbeidsmarkt in het Rijk van Nijmegen. De conclusies en handelingsperspectieven uit het onderzoeksrapport van Panteia dienen als basis voor dit plan Arbeidsmarkt en re-integratie.

In het beleidsplan wordt de nadruk gelegd op een integrale aanpak (leefdomein overstijgend). Dat vraagt om voortdurende samenwerking en afstemming met werkgevers en onderwijs maar ook met zorgaanbieders en sociale wijkteams. Mensen die minder gemakkelijk een baan vinden krijgen ondersteuning om de kans op een baan te vergroten. Er is extra aandacht voor opleiden, vooral voor die beroepen waar veel vraag naar is. Kansberoepen zijn op dit moment te vinden in de zorg en in de techniek. Door het coronavirus vindt er een verschuiving plaats in de kansberoepen. Waar in 2019 de horeca bijvoorbeeld ook nog een kansberoep was, is dat nu niet meer het geval. Mensen in de zorg zijn nu nog harder nodig. Meer dan voorheen zetten we in om de match (tussen aanbod en vraag) op de

⁸ UWV Regionale Trendrapportage banenafspraken 4^e kwartaal 2019. April 2020

⁹ Stichting van de Arbeid en VNG, Regionaal overzicht van het aantal te realiseren garantiebanen in 2019 en 2020

arbeidsmarkt te laten slagen. Er is daarom een plan gemaakt om vooral op kansberoepen in te zetten. Ook gaan we intensief aan de slag met bepaalde focusgroepen. De focusgroepen zijn: jongeren, 55 plussers, statushouders en kandidaten met een arbeidsbeperking.

2. Intensieve begeleiding van jongeren

In het team inkomensconsulenten binnen onze gemeente zijn de jongeren ondergebracht bij drie consulenten die intensief samenwerken met het Jongerenteam van WerkBedrijf, maar ook contact onderhouden met het netwerk van de jongere. Jongeren zonder startkwalificatie die scholingsfit zijn worden sterk gestimuleerd om weer naar school te gaan. In het beleidsplan “arbeidsmarkt en Re-integratie 2020 t/m 2023” zijn de jongeren onder de 27 jaar een focusgroep.

3. Nieuwe dienstverleningsovereenkomst

Het beleidsplan arbeidsmarkt en re-integratie biedt ook de basis voor een nieuwe dienstverleningsovereenkomst voor 2020 die wordt afgesloten met het WerkBedrijf. In deze dienstverleningsovereenkomst zijn de ambities uit het beleidsplan vertaald, het gaat dan vooral om: focusgroepen, criteria dienstverlening, prestatie indicatoren en lokale accenten voor alle deelnemende gemeenten. Maar ook zaken als integraal werken en aansluiting bij de lokale sociale infrastructuur.

4. Intensieve ondersteuning naar werk via Berg en Dal werkt!

Kenmerkend voor de aanpak van Berg en Dal Werkt! is de intensieve bemiddeling van kandidaten. Consulenten bedrijfsdienstverlening van WerkBedrijf zijn wekelijks op locatie. Sinds 2018 op drie locaties: Millingen aan den Rijn, Groesbeek en Beek. Zij zijn daar aanspreekpunt voor kandidaten, lokale ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke participatiecoaches. Er was in 2019 ruimte om 66 kandidaten te bemiddelen. Eind 2019 waren er 63 kandidaten in bemiddeling. Heel 2019 zijn er 32 kandidaten vanuit Berg en Dal Werkt! Aan het werk gegaan.

Naast het Actiecentrum Berg en Dal werkt! besteedde de gemeente in 2017 en 2018 extra middelen voor ontwikkeltrajecten bij het WerkBedrijf. Ontwikkeltrajecten behoren sinds 2019 tot de basisdienstverlening van WerkBedrijf. Ontwikkeltrajecten maken nu deel uit van het totale instrumentarium van WerkBedrijf en worden op maat ingezet. Zij zijn bedoeld als instrument voor het aanleren van werknemersvaardigheden.

5. Financiering van het WerkBedrijf anders inrichten

De gemeente ontvangt een participatiebudget van het Rijk, dit bedrag sluizen wij volledig door naar WerkBedrijf. We zien dat het grootste deel van onze inwoners met een uitkering op dit moment niet bij WerkBedrijf in begeleiding is, maar bij onze gemeente. Maar er zijn beperkte middelen beschikbaar voor de activering van deze groep. Met die activering is geld gemoeid. In regionaal verband is ambtelijk het bekostigingsmodel van WerkBedrijf onder de aandacht, daar is ook cluster financiën bij betrokken. Concreet wordt er gekeken of de bekostiging op een andere manier kan plaatsvinden, waardoor de

gemeente meer middelen behoud om de eigen begeleidingstaken te kunnen bekostigen. Mogelijk dat er een aantal scenario's worden uitgewerkt.

6. Onderzoek naar bevorderen arbeidsparticipatie

In de periode september 2019 tot en met juni 2020 loopt een master student Pedagogische Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen stage in de gemeente Berg en Dal. Tijdens de stage voert de student een wetenschappelijk praktijkgericht onderzoek uit waarin onderzocht wordt hoe de gemeente de arbeidsparticipatie van haar inwoners kan verbeteren. De volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd:

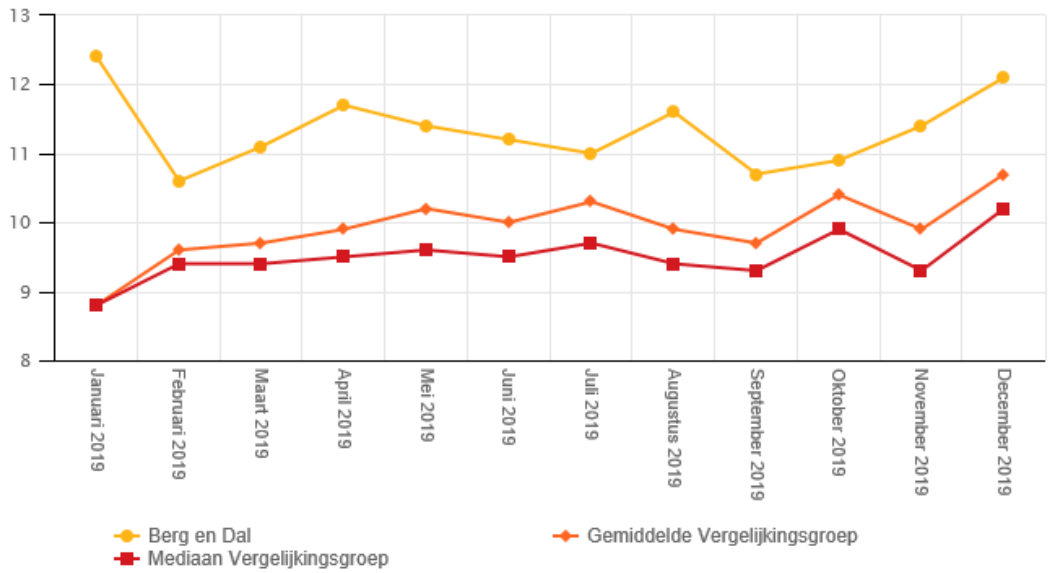
- Welke factoren beïnvloeden de arbeidsparticipatie en arbeidsbemiddeling en op welke manier kunnen deze factoren beïnvloed worden?
- Hoe kan het gedrag en de motivatie van inwoners met een bijstandsuitkering beïnvloed worden?
- Wat is de werkwijze van het WerkBedrijf bij de arbeidsbemiddeling van inwoners met een bijstandsuitkering?
- Kan een warme overdracht de samenwerking tussen de gemeente Berg en Dal en het WerkBedrijf bevorderen ten aanzien van de begeleiding naar werk van haar inwoners?
- Wat ervaren inwoners met een bijstandsuitkering als bevorderend en als belemmerend, wat betreft het proces in de begeleiding naar werk of participatie?

In juni 2020 wordt het onderzoek afgerond. Het onderzoek is op het moment relevant omdat we merken dat er een bijstandsbestand is overgebleven die moeilijke bemiddelbaar is naar een betaalde baan. We hopen dat het onderzoek wetenschappelijke inzichten oplevert over de manier waarop wij deze inwoners het beste kunnen begeleiden naar werk. De resultaten uit het onderzoek kunnen gebruikt worden bij de arbeidsbemiddeling door de werkconsulenten van het WerkBedrijf en door de participatieconsulenten van de gemeente.

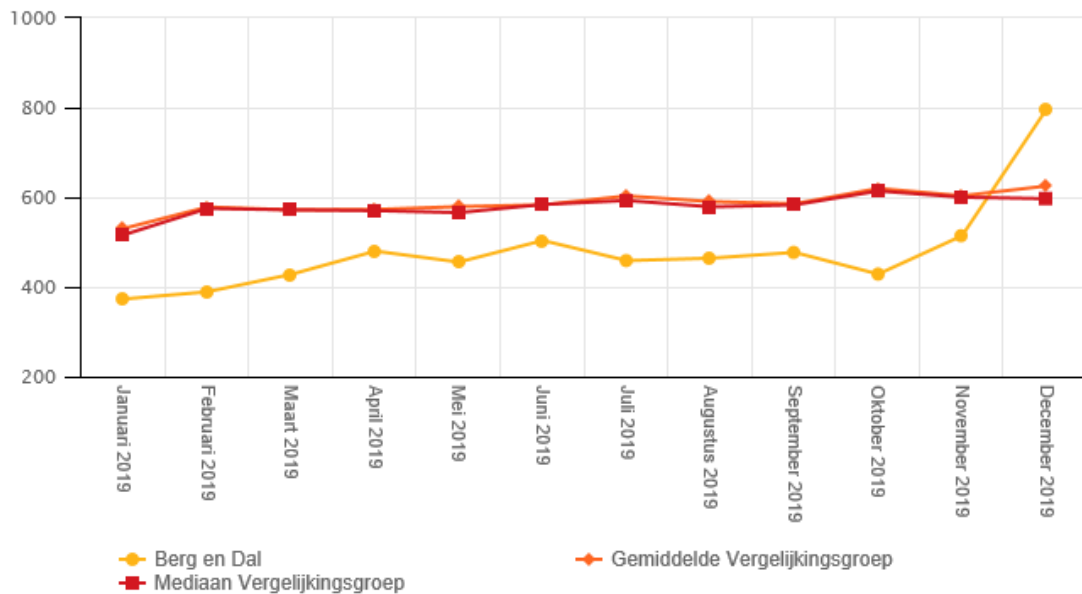
7. Onderzoek mogelijkheden parttime werken

Veel uitkeringsgerechtigden kunnen geen fulltime werk vinden of kunnen niet fulltime werken wegens belemmeringen zoals opvoeding van kinderen, taalonderwijs, een medische urenbeperking en dergelijke. De gemeente stimuleert deze mensen in samenwerking met WerkBedrijf Rijk van Nijmegen (WRBN), om binnen hun mogelijkheden parttime te werken. Eind 2019 hadden 84 uitkeringsgerechtigden parttime werk (11,4% van het bestand). Doordat de inkomsten uit deeltijdwerk worden gekort op de uitkering wordt er minder uitkering verstrekt. In de gemeente Berg en Dal is er in 2019 € 568.191,00 minder uitkering verstrekt. Hieruit blijkt dat parttime werk een grote invloed heeft op het voorkomen van een tekort. Uit de Divosa benchmark blijkt dat er weliswaar bovengemiddeld veel kandidaten parttime werken, maar zij verdienen in vergelijking met de andere gemeenten gemiddeld minder. Dit blijkt uit de volgende twee grafieken.

Percentage klanten dat parttime werkt

Gemiddelde inkomsten parttime werkende klanten

In 2019 zijn we een project gestart waarin we hebben onderzocht welke inwoners die parttime werken (84 inwoners) mogelijk meer kunnen werken. Uit dit project is naar voren gekomen dat er twee groepen inwoners zijn; 1. Er zijn inwoners die niet meer kunnen werken dan dat ze nu al doen bijvoorbeeld door lichamelijke of psychische beperkingen. Uit het project is gebleken dat 64 van de 84 inwoners met parttime werk, niet meer kunnen werken dan dat ze nu al doen. 2. Er zijn inwoners die mogelijk meer kunnen werken. In dit geval gaat het om 20 inwoners. Deze 20 inwoners zijn opnieuw aangemeld bij het WerkBedrijf. Bij de aanmelding is expliciet vermeld dat deze inwoners al een baan hebben, maar dat we willen dat er onderzocht wordt of deze inwoners meer kunnen werken (bij dezelfde werkgever, of

aanvullend bij een andere werkgever). Het WerkBedrijf gaat nu aan de slag met deze groep. De verwachting is dat een deel van deze groep volledig uitstroomt of dat het bedrag aan aanvullende uitkering lager wordt doordat een aantal inwoners meer gaan werken.

8. formatie van de participatieconsulenten is uitgebreid

In onderdeel A van de aanvraag hebben we geconstateerd dat een groot deel van de uitkeringsgerechtigden op het moment is aangemeld bij de participatieconsulenten. Per 1 februari 2020 is er daarom een extra participatieconsulent aangenomen. Door de formatie van de participatieconsulenten te vergroten willen wij de groep uitkeringsgerechtigde die nu nog niet werkfit is, zo goed mogelijk begeleiden. Het vrijwilligerswerk moet er op den duur toe leiden dan inwoners weer werkfit worden en dat de overstap naar het WerkBedrijf minder groot wordt.

In 2019 zijn de resultaten van 616 participatiekandidaten als volgt:

- 210 kandidaten participeren middels vrijwilligerswerk tegenprestatie, mantelzorg of dagbesteding (184 in 2018);
- In 2019 is er 30.979 uur maatschappelijk geparticipeerd;
- Met 83 kandidaten zijn participatie-afspraken gemaakt (83 in 2018);
- 53 kandidaten zijn ontheven van de participatieverplichting omdat van hen is vastgesteld dat het niet haalbaar is om vrijwilligerswerk te doen (54 in 2018);
- 270 participatiekandidaten zijn in de intakefase (134 in 2017);
- In 2019 zijn er 58 kandidaten door de participatieconsulenten aangemeld bij het WerkBedrijf voor begeleiding naar werk.

9. Opzet Actiecentra

Op 1 maart 2020 zijn we gestart met een tweetal actiecentra participatie op een externe locatie in Groesbeek en één in Millingen aan de Rijn. De participatieconsulenten werken vanaf 1 maart 2020 niet meer vanuit het gemeentehuis, maar vanuit deze actiecentra. De actiecentra zijn opgezet omdat de participatieconsulenten hebben gemerkt dat er bij de inwoners vaak problemen spelen die ervoor zorgen dat inwoners nog niet kunnen werken of nog geen tegenprestatie kunnen doen. Deze problemen spelen zich vaak af in de buurt waar de inwoner woont. Denk aan schulden, opvoedingsproblemen, verslaving, psychische klachten, slechte sociale relaties e.d.. Het is bekend dat de begeleiding van de inwoner het best in zijn buurt kan plaatsvinden. Daar zijn namelijk ook andere instellingen te vinden die begeleiding bieden zoals de sociale teams, WerkBedrijf, inkomensconsulenten, huisarts e.d.. Om ervoor te zorgen dat de participatieconsulenten sneller de samenwerking kunnen opzoeken met bovengenoemde teams/personen is besloten om ook de Participatieconsulenten op locatie te plaatsen. Door als beroepskrachten dicht bij elkaar te werken, ontstaan korte lijnen en kunnen onder goede regie

vanuit de gemeente (want verantwoordelijk voor Wmo, jeugd, werk, inkomen en schuldhulpverlening) inwoners die dat nodig hebben beter worden ondersteund.

Het doel van het opzetten van de actiecentra is dat we knelpunten die inwoners ervaren bij het verrichten van (vrijwilligers)werk sneller kunnen aanpakken doordat we integrale hulp aanbieden dichtbij de inwoner. Dit moet ertoe leiden dat ook de groep inwoners die moeilijker bemiddelbaar zijn naar werk in beweging worden gezet.

10. Onderzoek naar de wijze waarop de gemeente Berg en Dal de “tegenprestatie” heeft ingericht.

In 2019 heeft een master student bestuurskunde aan de Radboud Universiteit zijn afstudeeronderzoek in de gemeente Berg en Dal uitgevoerd. De hoofdvraag van het onderzoek was: *In hoeverre is de werkwijze bij de toekenning van de tegenprestatie in de gemeente Berg en Dal te typeren aan de hand van de activeringsbenaderingen en wat is het effect van deze werkwijze op de activering van de deelnemers?*

De conclusie uit het onderzoek is dat de participatieconsulenten een mix van verschillende activeringsbenaderingen door elkaar gebruiken, afhankelijk van de situatie van de inwoner. Daarbij wordt continu maatwerk geleverd. Uit het onderzoek blijkt verder dat de werkwijze van de participatieconsulenten effect heeft in die zin dat de inwoners die begeleidt worden door de consulenten een grotere kans hebben om vrijwilligerswerk te gaan doen of andere “nuttige/sociale activiteiten”.

11. Social Return

Onze gemeente is deelnemer van een regionaal samenwerkingsverband rond de invulling van Social return on investment (SROI). Er is een uitvoerig protocol geschreven dat wordt geïntegreerd in ons gemeentelijk inkoopbeleid. De samenwerking is bekrachtigd met de ondertekening van een convenant in oktober 2019. Onze wethouder inkoop- en aanbestedingsbeleid heeft het convenant medeondertekend. Hierdoor wordt het voor bedrijven een stuk eenvoudiger om aan de voorwaarden te voldoen en kunnen ze meer mensen helpen die moeilijk aan werk komen.

De inspanningsverplichting van de gemeente Berg en Dal rond SROI komt tot uiting in de volgende beleidsrichtlijnen:

- opdrachten die voortvloeien uit de Participatiewet, worden overeenkomstig de dienstverleningsovereenkomst met het Werkbedrijf als uitvoeringsorganisatie van de MGR, inbesteed;
- bij gemeentelijke aanbestedingen van diensten, leveringen en werken met een geraamde opdrachtwaarde van boven € 50.000 moet worden bepaald of één van de onderstaande vormen van social return als *eis* (knock out) of als *gunningscriterium* (relatief beoordelingscriterium) wordt toegepast in de aanbesteding:

Indien minimumeis;

- een nader te bepalen percentage van de opdracht- of loonsom; vaak is dat 5% van de aanneemsom of 7% van de looncomponent (bij projecten waar een grote toeleveringscomponent aanwezig is);
- een nader te bepalen vastgesteld bedrag in euro's.

Indien *gunningscriterium* (kan dit bijvoorbeeld worden ingevuld door):

- een plan van aanpak met daarin het aantal duurzame plaatsingen dat gerealiseerd kan worden (eventueel met ondergrens in percentage);
- PSO certificaat (trede combineren met fictieve korting op opdrachteis);
- concrete eigen ideeën met betrekking tot invulling social return; het voorstel hoeft geen betrekking te hebben op directe plaatsing, maar kan ook gezocht worden in coaching en opleiding van uitkeringsgerechtigden;
- een door de ondernemer voorgesteld percentage van loon-/aanneemsom.

12. Pilot de Z-route

Op 1 november 2019 zijn we in samenwerking met de gemeente Beuningen, Heumen en Mook en Middelaar gestart met de “pilot de Z-route” (gericht op zelfredzaamheid en praktische taalvaardigheid), Berg en Dal is hoofdaanvrager en leidt het project. We hebben hiervoor subsidie gekregen vanuit het Rijk. In de pilot richten we ons op de statushouders met een ontheffing van de inburgeringsplicht en op degene met een ontheffing die vóór 2021 nog gaan instromen. Het doel van de pilot is dat de statushouders die deelnemen een verhoogde (arbeids)participatie krijgen, meer zelfregie hebben, minder gezondheidsklachten, een betere taalvaardigheid en betere sociale vaardigheden. Het programma dat wij aanbieden aan deze statushouders bestaat uit een wisselwerking tussen taal en participatie. Het beslaat 20 uur per week:

- 10 uur p.w. klassikaal en onder professionele begeleiding werken aan taalvaardigheid (praktisch en praktijkgericht leren);
- 10 uur diverse activiteiten en praktijkopdrachten die aansluiten op de leefdomeinen van de deelnemer. Dit kan een individuele invulling zijn, waarbij de deelnemer toewerkt naar zelfredzaamheid op het gebied van financiën, gezondheid, vrijwilligerswerk, werk etc. Persoonlijke omstandigheden worden betrokken.
- totale invulling per week is 20 uur, verdeeld over 40 weken. Alle activiteiten worden geregistreerd in een individueel portfolio.

In januari 2020 is een groep van 16 statushouders gestart aan de pilot, waarvan 6 uit Berg en Dal en de rest vanuit de drie andere deelnemende gemeenten. Bedoeling was dat in mei 2020 weer een groep van maximaal 15 deelnemers zou starten, maar i.v.m. de Coronacrisis is dat uitgesteld.

Wij verwachten met deze aanpak de bemiddelbaarheid van deze kwetsbare groep te verbeteren. Dit zal naar verwachting bijdragen aan de uitstroom van deze lastig bemiddelbare groep. De pilot is tevens een belangrijke voorbereiding op de nieuwe wet Inburgering die in 2021 wordt ingevoerd, en waarbij de gemeente verantwoordelijk wordt voor de inburgering van statushouders.

Overige maatregelen

Hierboven zijn de maatregelen besproken die we hebben getroffen op het gebied van re-integratie. We hebben daarnaast nog een aantal andere maatregelen getroffen die een bijdrage moeten leveren aan het tekortreductie.

13. Strenger handhaven

De rechtmatigheidscontrole (heeft iemand recht op een uitkering) is een belangrijke taak van het cluster inkomen. Tot 1 februari 2020 werkten we in de gemeente met aandachts-functionarissen fraude. Dit waren inkomensconsulenten die wat meer geschoold waren in het signaleren en oppakken van fraudezaken. Deze aandachts-functionarissen voerde deze fraudetaken uit, naast hun reguliere werkzaamheden.

Per 1 februari 2020 is er een aparte consulent fraude en handhaving aangesteld in het team inkomen. Deze consulent richt zich alleen maar op het opsporen en oppakken van fraudezaken. Het is een consulent dit heel veel ervaring heeft op het gebied van fraudezaken en hier echt een specialist in is. Dit is anders dan de aandachts-functionarissen die eerst de fraudezaken oppakten.

Alle algemene bijstandsaanvragen die worden ingediend bij de inkomensconsulenten worden vanaf 1 februari 2020 gescreend door deze consulent fraude. De consulent fraude onderzoekt of er mogelijk sprake is van fraude. Verder is de consulent fraude actief bezig met het opzetten en versterken van verschillende samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld het Instituut Bijzonder Onderzoek (IBO), de politie en het sociaal team. De medewerker is ook betrokken bij het Integraal Gemeentelijk Project (IGP). In het IGP werken het expertisecentrum georganiseerde criminaliteit RIEC-Oost Nederland, de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Sociale Recherche, en de belastingdienst samen. De consulent fraude wilt ook themacontroles gaan uitvoeren. Zo kunnen er controles plaats vinden op vermogen, gezamenlijke huishouding, (zwarte) inkomsten etc..

Door de consulent fraude aan te stellen willen wij sterker inzetten op de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen. Vooral aan de poort hopen wij verbeterlagen te kunnen maken. Wij hebben gemerkt dat fraudezaken in onze gemeente soms lang onopgemerkt blijven. Hierdoor lopen terugvorderingen onnodig hoog op. Dit is zowel nadelig voor de inwoner als voor de gemeente. De controle aan de poort wordt daarom flink aangescherpt.

14. Terugvordering en verhaal

In onderdeel A van het aanvraagformulier is beschreven dat het totaal bedrag aan openstaande vorderingen in de gemeente Berg en Dal relatief hoog is, in vergelijking met andere gemeenten van dezelfde grootteklasse. Vooral de vorderingen vanwege schending inlichtingenplicht zijn heel hoog in onze gemeente. Dit komt mogelijk omdat fraude niet snel genoeg wordt gesignaleerd in de gemeente. We hebben daarom besloten om strenger te gaan handhaven op fraude. Daartoe is er een consulent

fraude en handhaving aangenomen zoals hierboven beschreven. Door fraude snel op te sporen of zelfs te voorkomen (streng optreden en controleren aan de poort) lopen vorderingen niet onnodig hoog op. De hoge fraudevorderingen die nu nog open staan zijn zo hoog (ongeveer € 11.000,00 per vordering) dat in bijna geen enkel geval de vordering volledig wordt terugbetaald. Dit heeft een negatief effect op het BUIG budget. Door strenger te controleren op de rechtmatigheid van de uitkering verwachten we hoge vorderingen te voorkomen.

In onderdeel A van het aanvraagformulier zagen we ook dat het incassoquote in de gemeente Berg en Dal lager is dan in gemeenten van vergelijkbare grootteklasse. In 2019 hebben wij gesprekken gevoerd met de medewerkers terugvordering en verhaal (T&V) om te bespreken of hun werkwijze moet worden aangepast zodat wij meer jaarlijks meer vorderingen terughalen. Uit de gesprekken is het volgende naar voren gekomen:

De medewerkers T&V hebben alle debiteuren in beeld. De debiteuren die terug kunnen betalen doen dit ook. De debiteuren die niks terug betalen zitten vaak in het buitenland, er is geen inkomstenbron bekend, de inwoner zit in een MSNP of WSNP-traject of de inwoner lost al een schuld af bij een andere instantie (zoals het UWV of een andere gemeente). Volgens de medewerkers T&V worden vooral de hele hoge terugvorderingen nooit volledig terugbetaald. Inwoners die bijvoorbeeld een hoge fraudevordering hebben, zitten vaak nog in de bijstand (in onze gemeente of in een andere gemeente). Ze kunnen hierdoor maandelijks maar een laag bedrag terugbetalen. Ook zijn een aantal inwoners met hoge schulden naar het buitenland vertrokken. Deze hoge vorderingen zien wij niet meer terug.

Uit de gesprekken met de medewerkers T&V hebben we de conclusie getrokken dat de werkwijze van deze medewerkers T&V niet gewijzigd hoeft te worden. Zolang de medewerkers alle debiteuren in beeld hebben, en zij er alles aan doen om vorderingen terug te krijgen wordt er een goed invorderingsbeleid gevoerd. De oplossing zit hem volgens ons meer op het voorkomen van hoge schulden. Dit doen we door strenger te gaan inzetten op fraude.

15. minimabeleid met betrekking tot armoedeval

Een van de adviezen uit het onderzoeksrapport van Panteia is een evaluatie van het minimabeleid met betrekking tot een eventuele armoedeval. Als een gemeente een armoedeval heeft dan betekent dit dat werken financieel minder aantrekkelijk is dan het ontvangen van een uitkering. Dit leidt er soms toe dat uitkeringsgerechtigden minder geneigd zijn om uit te stromen naar werk. Dit willen wij als gemeente natuurlijk voorkomen. In de periode september 2019 tot en met januari 2020 is er daarom een evaluatie uitgevoerd naar ons minimabeleid. Een onderdeel van deze evaluatie was het in kaart brengen van een eventuele armoedeval in de gemeente Berg en Dal. Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat de gemeente Berg en Dal een armoedeval heeft bij de inkomensgrens van 120% van het sociaal wettelijk minimumloon (de bijstandsnorm). Als huishoudens een inkomen hebben tussen de 120% en 130% van de bijstandsnorm treedt er een armoedeval op. De gemeente Berg en Dal heeft geen armoedeval bij de inkomensgrens van 100% van de bijstandsnorm. Dit betekent dat het financieel dan altijd lonend is om vanuit de bijstandsuitkering te gaan werken.

16. Intensivering schuldhulpverlening

Een ander advies uit het onderzoeksrapport van Panteia is om de schuldhulpverlening te intensiveren. Dit wordt geadviseerd omdat is gebleken dat het voor inwoners moeilijk is om te re-integreren als er sprake is van schulden.

Vanaf 1 oktober 2019 voeren we in onze gemeente fase 1 van de schuldhulpverlening (de intake, aanmelding en stabilisatie) zelf uit. Fase 2 van de schuldhulpverlening (uitvoeren van de schuldhulpverleningstrajecten) wordt uitgevoerd door een externe partij. Voor 1 oktober 2019 voerde de externe partij beide fases voor ons uit. We hebben besloten om fase 1 zelf uit te gaan voeren omdat we op deze manier zelf grip hebben op de toeleiding naar de schuldhulpverlening. We verwachten op deze manier sneller, eerder en meer inwoners te kunnen helpen met (beginnende) schulden.

Daarnaast zijn we in onze gemeente bezig met het opzetten van de pilot “Vroeg eropaf project”. De pilot houdt in dat de twee schuldhulpverleners die ook fase 1 van de schuldhulpverlening uitvoeren de samenwerking zoeken met woningbouwcorporaties, nutsbedrijven en zorgverzekeraars. Als er bij een van deze organisaties een betalingsachterstand is dan krijgen de schuldhulpverleners hier een melding van. De medewerker gaat daarna op bezoek bij de inwoner die een betalingsachterstand heeft. Vaak zal hierbij de samenwerking worden gezocht met een medewerker van het sociaal team zodat mogelijke andere problemen kunnen worden gesignaleerd en worden aangepakt. Op deze manier hopen wij grote problematische schulden te kunnen voorkomen. Tussentijds monitoren we hoe dit in de praktijk werkt en welke resultaten we hiermee boeken.

Bovengenoemde maatregelen/ acties moeten er voor zorgen dat schulden bij inwoners eerder worden gesignaleerd en aangepakt. Dit moet de arbeidsbemiddeling uiteindelijk ook bevorderen. Bovendien verliezen inwoners minder snel hun baan als ze in een vroegtijdig stadium geholpen worden met hun (beginnende) schulden.

17. Project laaggeletterdheid

Het aantal laaggeletterden in Nederland is hoog: 1,3 miljoen mensen tussen de 16 en 65 jaar hebben moeite met taal en rekenen. De laaggeletterdheid in de gemeente Berg en Dal is naar inschatting hoger omdat wij relatief veel laagopgeleiden inwoners in de gemeenten hebben en veel ouderen. In 2019 hebben we een aantal lokale en regionale acties uitgevoerd op het gebied van laaggeletterdheid.

- De Lokale acties: Er is een netwerkbijeenkomst georganiseerd door het sociaal team met een presentatie van de bibliotheek over laaggeletterdheid. In september hebben we in de week van laaggeletterdheid bloemen uitgedeeld op de markt in Groesbeek en Millingen om aandacht te vragen voor het onderwerp. Tot slot hebben de sociale teams een training gehad over (het herkennen) van laaggeletterdheid.

- De regionale acties: er is een taalcoördinator aangesteld. Deze taalcoördinator heeft het regionale vraag en aanbod van de verschillende gemeenten op het gebied van laaggeletterdheid in beeld gebracht. Daar waar mogelijk wordt er zoveel mogelijk met elkaar samen gewerkt en van elkaar geleerd. Er is bijvoorbeeld een uniforme lichte screening ontwikkeld waarmee laaggeletterdheid kan worden opgespoord. Bij het WerkBedrijf zijn de consultants getraind in bewustwording van laaggeletterdheid. Er wordt op het moment onderzocht of er door het WerkBedrijf structureel kan worden gescreend op laaggeletterdheid.

In 2020-2024 komen extra middelen beschikbaar voor de aanpak van laaggeletterdheid door gemeenten en bedrijfsleven. Zo kunnen bedrijven via het project Taal en Bedrijf ondersteuning krijgen om laaggeletterdheid op de werkvloer aan te pakken. We gaan concrete samenwerkingsafspraken over de aanpak van laaggeletterdheid maken tussen gemeenten, UWV, Leerwerkloket en WerkBedrijf en maken zo mogelijk gebruik van het landelijk programma 'Tel mee met taal'. Voor statushouders binnen het project Z-route pakken we eigenlijk anderstalige laaggeletterdheid aan door hen praktisch zelfredzaam te maken met de Nederlandse taal. Daarbij bij bieden wij o.a. de methode 'Praat je mee' aan.

B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen

Per getroffen maatregel worden de volgende vragen beantwoord:

Naam van de maatregel, gevolgd door de antwoorden op de volgende drie vragen:

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Maatregel 1: Opstellen Arbeidsplan Arbeidsmarkt en Re-integratie

A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest:

In 2018 heeft Panteia in de regio Rijk van Nijmegen een Arbeidsmarktonderzoek uitgevoerd. Dit heeft resulteert in een arbeidsmarktanalyse.

B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie:

- Het inzicht dat er mismatch is tussen vraag en aanbod. Er zijn in principe voldoende banen beschikbaar in bijvoorbeeld de techniek, ict, zorg en de horeca. De inwoners die op zoek zijn naar een baan zijn echter niet opgeleid voor deze sectoren. Werkzoekende moeten daarom worden omgeschoold zodat de mismatch zoveel mogelijk kan worden opgelost. Ook moeten studenten zo goed mogelijk worden ingelicht over kansrijke beroepen. De begeleiding van studenten tijdens de studie is ook relevant (voorkom uitval).
- Schulden bemoeilijken de re-integratie zeker bij inburgeraars zonder inburgeringsdiploma

- Het is belangrijk om in verschillende participatievormen te faciliteren zoals in vrijwilligerswerk, matelzorg, beschut werk en arbeidsmatige dagbesteding. Er is namelijk altijd een groep mensen waarbij betaald werk (nog) niet haalbaar is.
  - Parttime werken moet lonend zijn omdat parttime werken een goede opstap is op de participatieladder
  - Het faciliteren van een Leven lang leren is belangrijk voor duurzame inzetbaarheid van inwoners.
  - Door werkend personeel om te scholen ontstaan er kansen voor nieuwe instroom van onder andere bijstandsgerechtigde
  - Werken moet lonend zijn, een armoedeval moet daarom worden voorkomen
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusies uit deze consultatie:
- Er is een nieuw arbeidsplan Arbeidsmarkt en Re-integratie opgesteld voor de periode 2020 tot en met 2023 (zie onderdeel B1). In dit beleidsplan worden bovengenoemde inzichten zoveel mogelijk geïntegreerd.
  - Er heeft een onderzoek plaats gevonden naar de armoedeval in de gemeente Berg en Dal (zie onderdeel B1).

Maatregel 2: Anders inrichtingen schuldhulpverlening

- D) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest:
Arbeidsonderzoek van Panteia in 2018
- E) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie:
- Schulden bemoeilijken de re-integratie zeker bij inburgeraars zonder inburgeringsdiploma
- F) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusies uit deze consultatie:
- Vanaf 1 oktober 2019 voert de gemeente Berg en Dal zelf fase 1 van de schuldhulpverlening uit (zie ook onderdeel B1).
  - Start pilot “vroeg eropaf” (zie hieronder)
  - Start Z-route

Maatregel 3: Pilot vroeg eropaf

- A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest?
De gemeente Berg en Dal heeft informatie gekregen van Plangroep over het vroeg eropaf project. Plangroep heeft in veel verschillende gemeenten het Vroeg eropaf project opgezet en kan daarom goed met ons kennis hierover delen. Plangroep heeft in de gesprekken met de gemeente Berg en Dal aangegeven wat de gemeente kan bereiken met het vroeg eropaf project. Plangroep heeft ook het onderzoek van de gemeente Amsterdam met ons besproken en gedeeld. Het onderzoek is uitgevoerd door Panteia en heeft de naam: Amsterdam: Vroeg eropaf businesscase vroegsignalering en preventie van schulden
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe bron?

- Het vroeg eropaf project leidt er toe dat schulden in een vroegtijdig stadium worden opgespoord en worden aangepakt. Op den duur moet dit leiden tot lagere kosten voor schuldhelpverlening en eventuele andere zorg zoals hulp vanuit het sociaal team. Uit het onderzoek van Panteia dat uitgevoerd is in Amsterdam is gebleken dat elke € 1,00 die geïnvesteerd wordt in de uitvoering van het vroeg eropaf project op de lange termijn € 2,20 oplevert.
  - Het vroeg eropaf project heeft een groot preventief bereik. Uit het onderzoek van Panteia blijkt dat twee derde van de huishoudens die wordt bereikt met het vroeg eropaf project nog niet bekend waren bij de gemeente of bij een professionele hulpverlening.
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie? Op 1 november 2019 zijn we gestart met de tweejarige pilot “vroeg eropaf”. We hebben software aangeschaft om meldingen van betalingsachterstanden te kunnen registreren (RIS van Inforing). Met deze software kunnen we ook maandelijkse rapportages uitdraaien. Op deze manier kunnen we de pilot monitoren.

Maatregel 4: Regionaal overleg Werk en Inkomen (Rowi)

- A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest?

De gemeente Berg en Dal neemt deel aan het regionaal overleg Werk en Inkomen. Daaraan is het instellen van een portefeuillehouderoverleg Werk en Inkomen per januari 2019 aan vooraf gegaan. Dit bestuurlijk overleg staat meer op afstand van het bestuur van het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen en dit geldt ook voor het Rowi. Bovendien is het aandachtsgebied ‘inkomen’ eraan toegevoegd, terwijl WerkBedrijf Rijk van Nijmegen zicht uitsluitend op re-integratie in werk richt.

- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie:

Binnen het Rowi is een zogenaamde verdiepingsagenda opgesteld op basis van het beleidsplan ‘Werk Voorop’. Deze verdiepingsagenda kent de volgende onderwerpen en planning:

Thema	Waar benoemt in...		ROWI data (10 - 20 minuten)		
	Werk voorop!	DVO 2020	1. Voeding	2. Concept	3. Aftikken
Integraal & lokaal werken	Ambitie 7	Art. 1d, Art. 9.1, Art. 12	17-3-2020	9-6-2020	11-8-2020
Beschut Nieuw	Ambitie 8, par. 3.1.3 b	-	17-3-2020	11-8-2020	22-9-2020
Basisvaardigheden & Laaggeletterdheid	Ambitie 6	Art. 9.3	17-3-2020	23-6-2020	22-9-2020
Niet-loonvormende keten	Par. 3.1.3 c, par. 3.2	Art. 3.2	9-6-2020	6-10-2020	8-12-2020
Voorkomen instroom - bevorderen uitstroom	Ambitie 9	Art. 3.3, Art. 9.5	17-3-2020	12-5-2020	6-10-2020
Faciliteren werkgevers	Par. 3.4	-	12-5-2020	23-6-2020	22-9-2020
LeerWerkloket	Ambitie 5	-	9-6-2020	11-8-2020	6-10-2020

Deze verdiepingsagenda zorgt ervoor dat wij regionaal deze onderwerpen afstemmen, waarbij kennisdeling en informatieuitwisseling over best practices plaatsvindt. De verdiepingsagenda is in het 4^e kwartaal van 2019 opgesteld en wordt in 2020 uitgevoerd. Daarbij is vertraging opgetreden door de Corinacrisis. De crisis is namelijk aanleiding om de prioriteiten uit het beleidsplan te heroverwegen.

- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusies uit deze consultatie?
Uit het opstellen van het beleidsplan 'Werk Voorop', de daaruit voortvloeiende dienstverleningsovereenkomst en deze verdiepingsagenda is gekomen dat de gemeenten meer in de lead willen zijn bij het bepalen van de uitstroomdoelstelling en het formuleren van de opdracht van het WerkBedrijf.

Maatregel 4: Project parttime inkomsten

- A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest?
De Divosa Bechmark werk en inkomen
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie:
Uit de Divosa Bechmark blijkt dat relatief veel inwoners in de gemeente Berg en Dal parttime werken, maar in vergelijking met andere gemeenten verdienen de inwoners hier minder mee.
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusies uit deze consultatie:
In 2019 zijn een project gestart waarin we hebben onderzocht welke inwoners die parttime werken mogelijk meer kunnen werken. Zie ook B1 van de aanvraag.

Maatregel 5: Formatie participatieconsulenten uitbreiden én doorgaan met het project Berg en Dal Werkt!

- A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest?
In opdracht van het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen heeft onderzoeksbureau UMP Research een kwalitatieve case study uitgevoerd om te achterhalen welke factoren in de uitvoeringspraktijk relevant zijn voor een succesvolle arbeidsbemiddeling. Daarbij is gekozen voor interviews met consulenten in de gemeenten Wijchen en Berg en Dal, omdat er tussen deze gemeenten een aanzienlijk verschil bestaat in de ontwikkeling van de uitstroom. De uitstroomresultaten van Berg en Dal waren aanzienlijk beter dan die van Wijchen. Als onderzoeksvraag is geformuleerd:
'Welke factoren in de uitvoeringspraktijk zijn relevant voor een succesvolle arbeidsbemiddeling? Welke van deze factoren dragen bij aan de verschillen in uitstroom tussen de twee gemeenten?'
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie:
Bij de gemeente Berg en Dal gaan er veel dingen goed op het gebied van arbeidsbemiddeling. De succesfactoren in de gemeente Berg en Dal zijn:
- Goede samenwerking tussen het WerkBedrijf en de gemeente
  - De intensieve begeleiding van inwoners door participatieconsulenten.
  - In de gemeente Berg en Dal wordt uitgegaan van de bereidheid en mogelijkheid van kandidaten i.p.v. de gebreken.

- In de gemeente Berg en Dal zijn er succesvolle trajecten opgestart m.b.t. begeleiden van kandidaten naar werk. Een voorbeeld hiervan is het project Berg en Dal Werkt!
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie? Bovengenoemde onderzoek is een van de aanleidingen geweest om te besluiten om door te gaan met de volgende twee activiteiten: 1. Met de participatieconsulenten. Zoals eerder beschreven is de formatie van de participatieconsulenten zelfs uitgebreid omdat zij steeds meer inwoners begeleiding moeten geven. 2. Het project Berg en Dal Werkt! voortzetten. De uitstroom naar werk is bij het project Berg en Dal Werkt! goed. Dit blijkt ook weer uit dit onderzoek. Het project hebben we daarom voortgezet in 2019 en 2020.

Maatregel 6: Aanscherpen samenwerking met het IBO

- A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest?

De jaarrapportage 2019 van het IBO. Het IBO is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Beuningen, Heumen, Wijchen, Druten en Berg en Dal. Het IBO is gevestigd in het Huis van de gemeente te Wijchen. De gemeente Wijchen voert als centrumgemeente de Gemeenschappelijke Regeling uit en beheert deze. Het IBO houdt zich enerzijds bezig met specifieke opsporingstaken, zoals het horen van verdachten en getuigen, volgen en observeren en zo nodig aanhouden van personen. Zij hebben daartoe periodiek overleg met politie en justitie. Anderzijds hebben zij een rol in het adviseren van klantmanagers bij poortwachtersonderzoeken en een ondersteunende taak in nazorgonderzoeken zonder dat er een strafrechtelijke afdoening aan te pas komt. Het IBO stelt elk jaar een jaarrapportage op.

- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie:

In de jaarrapportage wordt onder andere vermeld hoeveel fraudeonderzoeken het IBO heeft uitgevoerd per gemeente. In de tabel hieronder staan de resultaten van 2019 weergegeven.

Tabel 7: Resultaten bijzonder onderzoek

Gemeente	Verzoeken tot onderzoek			Afgehandelde onderzoeken		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Beuningen	9	10	10	15	10	10
Berg en Dal	10	14	10	8	16	8
Heumen	5	5	6	6	8	3
Wijchen	25	18	17	27	19	15
Derden	0	3	0	0	1	1
Druten	7	7	6	4	9	4
Totaal	56	57	49	60	63	41

Uit de tabel valt op te maken dat het aantal fraudeonderzoeken per saldo is afgenomen in de hele regio. Wellicht komt dit omdat het aantal bijstandsklanten in de afgelopen jaren in de meeste gemeenten is gedaald. Wat betreft Berg en Dal is het aantal onderzoeken vanaf in 2019

ook afgenomen ten opzichte van 2018. Inkomensconsulenten hebben in 2019 minder vaak een fraudeopdracht uitgezet naar het IBO dan in 2018.

- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie? Uit bovenstaande informatie blijkt dat het aantal fraudeonderzoeken bij het IBO is afgenomen. De afname in het aantal IBO onderzoeken is één van de redenen om per 1 februari 2019 een consulent fraude en handhaving aan te stellen. We denken namelijk niet dat er minder fraude aanwezig is in de gemeente Berg en Dal dan in de afgelopen jaren, maar we hebben wel het idee dat de samenwerking tussen het IBO en de gemeente weer verscherpt moet worden. De consulent fraude en handhaving moet de samenwerking met het IBO weer gaan verbeteren. Dit hoeft niet perse te leiden tot meer onderzoeken bij het IBO in 2020 omdat de consulent fraude en handhaving ook veel zaken zelf zal gaan oppakken. De verbeterde samenwerking tussen het IBO en de gemeente Berg en Dal moet er wel toe leiden dat bepaalde “zware” fraudezaken altijd worden doorgezet naar het IBO en dat deze zaken niet op de plank blijven liggen bij de gemeente of bij het IBO. De consulent fraude en handhaving controleert ook de vorderingen van het IBO. Eventueel pakken de consulent F&H en het IBO samen zaken op. Op deze manier wilt de gemeente Berg en Dal de fraudezaken beter, sneller en eerder opsporen.

De cijfers van het IBO hebben er verder toe geleid dat de gemeente Berg en Dal heeft besloten om de samenwerking met het IBO voort te zetten in 2020.

Maatregel 7: WW-uitkeringsgerechtigde voorlichting geven over de bijstand

- A) Wat is de externe bron voor deze maatregel geweest?
De Atlas SV 2018 (Atlas SV 2018, UWV Financieel Economische Zaken, Afdeling Planning Control & Analyse 2019). Het UWV stelt jaarlijks deze atlas op. In de Atlas worden de sociale verzekeringswetten (WW, WAO, WAZ, Wajong en WIA) op regionaal niveau bekeken. Deze tabellen bevatten informatie op het niveau van provincie en gemeenten.
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door de externe informatie?
Uit de Atlas SV 2018 blijkt de duur van de in 2018 beëindigd WW uitkeringen zich in onze arbeidsmarktregio zich als volgt verhielden in 2018:
Uitkering < 0,5 jaar	: 50,74 %
Uitkering 0,5 en 1 jaar	: 20,51 %
>> 1 jaar	: 28,75%
- Uit bovenstaande cijfers blijkt dat verreweg de meeste WW uitkeringen korter zijn dan een half jaar.
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie? Samen met het UWV onderzoeken we (de gemeenten in het Rijk van Nijmegen) de mogelijkheid van een project gericht op het voorkomen van instroom in de bijstand van WW-uitkeringsgerechtigden gedurende **de eerste drie** maanden van de WW-uitkering. Dit omdat de meeste WW-uitkeringsgerechtigde maar kort een WW-uitkering ontvangen. En hoe korter de WW-periode hoe gemakkelijker het weer is om aan het werk te gaan.

In 2018 zijn we al een project gestart waarbij we samen met het UWV een informatiebijeenkomsten geven aan de WW-uitkeringsgerechtigde gedurende **de laatste drie** maanden van de uitkering. De WW-uitkeringsgerechtigde die naar deze bijeenkomsten komen zitten vaak al lang in de WW-uitkering. De kans dat deze inwoners nog naar werk uitstromen in de laatste drie maanden van hun WW-uitkering is niet zo groot. Enerzijds omdat ze minder aantrekkelijk zijn voor de arbeidsmarkt door de lange WW-duur en anderzijds omdat sommige van deze inwoners niet meer gemotiveerd zijn om opzoek te gaan naar werk. We hebben er daarom voor gekozen om een project op te starten dat zich richt op WW-uitkeringsgerechtigde die pas net de WW zijn ingestroomd.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de *verdere* tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect

In onderdeel B is per maatregel reeds uitgebreid aangegeven wat de maatregel behelst en is waar mogelijk ook al aangegeven wat het (beoogde) resultaat is van de maatregel. Hieronder zal dan ook een ingekorte beschrijving plaatsvinden van de maatregelen.

Maatregel	Beoogd effect
<p>Nieuw beleidsplan: "Werk Voorop" En de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst met het WerkBedrijf</p>	<p>Extra uitstroom uit de uitkering. Vooral 55-plussers, Jongeren, statushouders en kandidaten met een arbeidsbeperking moeten sneller uitstromen. In 2019 was de uitstroom uit de uitkering 93 (waaronder 26 jongeren en 24 kandidaten met een arbeidsbeperking). Het nieuwe beleidsplan moet er toe leiden dat de uitstroom in 2020 weer hoger ligt (met name onder de focusgroepen).</p> <p>Het WerkBedrijf verantwoordt de uitvoering via drie kwartaalrapportages en een jaarrekening en- verslag.</p>
<p>Doorgaan met de ondersteuning via Berg en Dal Werkt!</p>	<p>Het beoogde effect is het bevorderen van de arbeidsparticipatie van de kandidaten. Heel 2019 zijn er 32 kandidaten vanuit Berg en Dal Werkt! aan het werk gegaan. In 2020 hopen wij ditzelfde resultaat te behalen.</p>

Onderzoek naar bevorderen arbeidsparticipatie	Wetenschappelijke inzichten over de wijze waarop inwoners het beste begeleid kunnen worden naar werk. De resultaten uit het onderzoek kunnen gebruikt worden bij de arbeidsbemiddeling door de werkconsulenten van het WerkBedrijf en door de participatieconsulenten van de gemeente. Op den duur moet dit ertoe leiden dat meer (moeilijk bemiddelbare) inwoners uitstromen uit de uitkering.
Onderzoek mogelijkheden parttime werken	<p>Eind 2019 hadden 84 uitkeringsgerechtigden parttime werk (11% van het bestand). Doordat de inkomsten uit deeltijdwerk worden gekort op de uitkering wordt er minder uitkering verstrekt. In de gemeente Berg en Dal is er in 2019 € 568.191,00 minder uitkering verstrekt.</p> <p>Van de 84 uitkeringsgerechtigde die parttime werk hebben zijn er 20 aangemeld bij het WerkBedrijf met het verzoek om te onderzoeken of deze inwoners eventueel meer kunnen werken. We verwachten dat een aantal van deze inwoners hierdoor uit de uitkering kunnen stromen.</p>
Opzet Actiecentra En extra formatie bij de participatieconsulenten	<p>Op 31-12-2019 participeerde 210 inwoners middels vrijwilligerswerk, mantelzorg of dagbesteding. Met 83 kandidaten zijn participatieafspraken gemaakt. 270 inwoners zaten op 31-12-2019 in de intakefase van het participatietraject.</p> <p>Met het opzetten van de Actiecentra willen wij bereiken dat op 31-12-2020 nog meer inwoners participeren in de samenleving. Ook willen we bereiken dat minder inwoners in de intakefase zitten en dat er met meer inwoners participatieafspraken zijn gemaakt.</p>
Pilot Z-route	<p>Het doel van de pilot is dat de statushouders die deelnemen een verhoogde (arbeids)participatie krijgen, meer zelfregie hebben, minder gezondheidsklachten, een betere taalvaardigheid en betere sociale vaardigheden. In januari 2020 is een groep van 16 statushouders gestart. De eerste ervaringen zijn goed.</p> <p>Statushouders zien de pilot als een nieuwe start. Het streven is om zo snel mogelijk een nieuwe groep statushouders te laten starten. Door de Coronacrisis is dit nu uitgesteld.</p>

<p>Strenger handhaven door aanstellen consulent fraude en handhaving én betere samenwerking met het IBO.</p>	<p>Het doel is om fraude beter, eerder en sneller op te sporen. Fraudebedragen moeten niet te lang onnodig oplopen.</p> <p>In 2019 is er een bedrag ter hoogte van € 37.876,00 teruggevorderd naar aanleiding van fraudeonderzoeken. Het is lastig te voorspellen of dit bedrag hoger wordt of juist lager wordt nu er een fraude consulent is aangesteld. Enerzijds is de verwachting dat we meer fraude opsporen waardoor het fraudebedrag hoger wordt. Anderzijds willen we fraude in een eerder stadium opsporen en zo veel mogelijk voorkomen (streng handhaving aan de poort) waardoor de hoogte van het fraudebedrag juist afneemt.</p>
<p>Intensivering schuldhulpverlening</p>	<p>Het beoogde resultaat is om schulden in een vroegtijdig stadium te signaleren en aan te pakken. Dit moet leiden tot minder inwoners met (hoge) schulden. Hoeveel geld hier uiteindelijk mee bespaard wordt is lastig in te schatten. Elk half jaar worden de resultaten geëvalueerd. Er wordt gemonitord hoeveel inwoners zich melden bij schuldhulpverlening fase 1 en wat er met de melding gebeurt (welke hulpverlening wordt ingezet).</p> <p>Wat betreft het vroeg eropaf project is het systeem van Inforing aangeschaft (Ris Vroeg eropaf). Met dit systeem kunnen we precies monitoren hoeveel matches we elke maand hebben, hoe vaak we op huisbezoek gaan bij inwoners, hoeveel inwoners bereikt worden en of dit vervolgens leidt tot concrete acties.</p>
<p>WW-uitkeringsgerechtigde voorlichting geven over de bijstand</p>	<p>Het doel is om in de instroom vanuit de WW-uitkering naar de bijstand zoveel mogelijk te beperken. In 2019 zijn er 26 mensen vanuit de WW-uitkering naar de bijstand ingestroomd. Het is niet realistisch om te verwachten dat dit aantal in 2020 lager wordt omdat de Coronacrisis waarschijnlijk juist voor een stijging gaat zorgen in de doorstroom van de WW-uitkering naar de bijstand. Met het project willen we bereiken dat inwoners tijdens de WW-uitkering al worden geïnformeerd over de bijstand. Dit zorgt enerzijds voor een eventuele soepele doorstroom van de WW-uitkering naar de bijstand. En anderzijds hopen we dat inwoners extra gemotiveerd raken om in de WW-periode op zoek te gaan naar een baan zodat ze niet in de bijstand terecht komen.</p>

D. Ondertekening

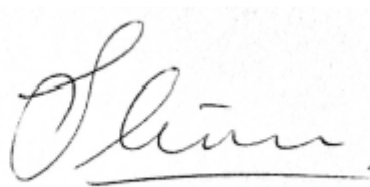
Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen (meer informatie hierover in de toelichting onderaan het formulier). De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Berg en Dal verklaart dat het voor 15 augustus 2020 de genoemde interne en externe maatregelen heeft getroffen om te komen tot verdere tekortreductie.

Datum: 26 mei 2020

De secretaris,

De burgemeester,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Edwin van der Velde', written in a cursive style with a long horizontal stroke extending to the right.A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Mark Slinkman', written in a cursive style with a horizontal line underneath.

Edwin van der Velde

Mark Slinkman

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben. Met de instemming van de gemeenteraad stelt de gemeenteraad vast dat het college inzicht heeft gegeven in de oorzaken van het tekort, de getroffen interne en externe maatregelen, het beoogde effect van deze maatregelen en de bijdrage die deze samen leveren om het tekort verder te reduceren.

De instemming heeft geen betrekking op het inhoudelijk oordeel dat de gemeenteraad eventueel over de maatregelen van het college heeft uitgesproken. Het is geen vereiste dat de gemeenteraad het eens is met de getroffen maatregelen.

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient uiterlijk voor het moment van indiening van het verzoek haar instemming te hebben gegeven, uiterlijk 15 augustus 2020.

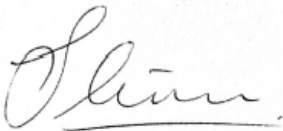
De gemeenteraad van de gemeente Berg en Dal stemt in met de onder 1. afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Ondertekening in dit formulier is een vereiste. Het is niet toegestaan om ter vervanging van onderstaande handtekeningen het gemeenteraadbesluit in te voegen of mee te sturen.

Datum: 9 juli 2020

Ondertekening

De voorzitter,

Naam van de ondertekenaar: mr. M. Slinkman

De griffier,

Naam van de ondertekenaar: J.A.M. van Workum

Toelichting op het aanvraagformulier bij het uitgebreide verzoek voor de ambtelijke ondersteuning van het college

Voor de juistheid en de beoordeling van de aanvraag is het niet toegestaan dat u het format van de pagina's aanpast.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Een verzoek om een vangnetuitkering over 2019 dient uiterlijk op 15 augustus 2020 te zijn ontvangen door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Omdat sprake is van een fatale termijn worden verzoeken die na 15 augustus 2020 door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet worden ontvangen, niet in behandeling genomen. Het college dient het verzoek digitaal door middel van het webformulier op www.toetsingscommissievp.nl in te dienen. Na de aangegeven datum is dit webformulier niet meer beschikbaar.

U vindt onderaan dit formulier meer achtergrondinformatie over de aanvraagprocedure, de wet- en regelgeving, de relatie met jaarcijfers (SiSa verantwoording) en de ondersteuning vanuit Divosa. Op de website www.toetsingscommissievp.nl kunt u meer informatie vinden over de aanvraagprocedure en de deadline voor het indienen van een complete aanvraag.

Waarom zijn er twee versies van dit formulier?

Van dit formulier bestaan twee versies: 'basisverzoek' en 'uitgebreid verzoek'. De versie die u moet gebruiken is afhankelijk van het volgende:

- indien uw gemeente zowel over 2017 als over 2018 geen vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'basisverzoek'.
- indien uw gemeente over 2017 en/of over 2018 wel een vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'uitgebreid verzoek'.

De verklaring van het college verschilt tussen een 'basisverzoek' en een 'uitgebreid verzoek'.

Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?

De vangnetaanvraag bestaat uit twee gedeelten:

1. De verklaring van het college en de toelichting op de verklaring
2. De instemming van de gemeenteraad

Onderdeel 1 bestaat uit vier onderdelen: A, B, C en D. Het gaat om de verklaring van het college (onderdeel D) en een toelichting van het college op deze verklaring. Deze toelichting gebeurt aan de hand van drie vragen (onderdelen A, B en C). Na iedere vraag kunt u het antwoord invoegen. U kunt

eventueel tabellen of grafieken invoegen. U kunt aangegeven op welke brondocumenten, die eventueel in de gemeenteraad zijn besproken, de aanvraag is gebaseerd. U kunt geen bijlagen toevoegen aan deze aanvraag. Hieronder wordt per vraag aangegeven wat verwacht wordt van de beantwoording.

Daarna dient in onderdeel 2 de gemeenteraad te tekenen voor haar instemming met de verklaring van het college. Dit mag niet worden vervangen door het in- of toevoegen van een gemeenteraadbesluit.

Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?

Het uitgangspunt van de aanvraag van de vangnetuitkering is dat elke gemeente – ongeacht het aantal inwoners – zelfstandig de aanvraag moet kunnen voorbereiden en indienen. Dat houdt in dat alleen het opstellen van de aanvraag geen reden is om een extern bureau te betrekken. Daarbij wordt benadrukt dat het aan het lokale bestuur is hoe uitgebreid de vragen in het aanvraagformulier worden beantwoord, mits deze vragen duidelijk worden beantwoord. De beantwoording van de vragen in het aanvraagformulier is verplicht. Dat geldt niet voor de suggesties in de onderstaande toelichting. Op de pagina ‘beoordeling en advisering’ over de VU 2019 wordt een en ander eveneens toegelicht.

Toelichting per vraag

Het college van de tekortgemeente verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen en geeft daarop een toelichting door het invullen van de onderdelen A, B en C. Alle vragen moeten worden beantwoord. Hieronder staat een toelichting bij vraag A, B en C. Hieronder staan suggesties bij vraag A, B en C. Bij D volgt ondertekening door het college van de gemeente. Alle onderdelen moeten worden ingevuld.

Onderdeel A

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt een analyse van de oorzaken van het tekort beschreven. Onder een analyse van de oorzaken van het tekort wordt verstaan: ‘de ontwikkeling van de uitgaven en de oorzaken daarvan.’

Suggesties bij de beantwoording van A

- Kunt u de omvang van het tekort betrekken bij uw analyse?
- Kunt u aangeven op welk moment het college heeft gesignaleerd dat opnieuw een tekort zou ontstaan?
- Wilt u in uw analyse van de oorzaken de nadruk leggen op factoren die door het college kunnen worden beïnvloed? De analyse betreft dus vooral de ontwikkelingen in de uitgaven van de gemeente.

- U kunt hierbij ook gebruik maken van de rekentool verdeelmodel bijstandsbudgetten 2018¹⁰ en/of de Benchmark van Divosa¹¹.
- U kunt in de analyse ook beschrijven wat het effect is van getroffen maatregelen in voorgaande jaren.

Onderdeel B

Inleiding

Indien uw gemeente over 2017 en/of 2018 een vangnetuitkering is verleend, is sprake van een aanhoudend tekort. Indien het college ook over 2019 aanspraak wenst te maken op een vangnetuitkering dient het college te verklaren dat *interne en externe* maatregelen zijn genomen om tot verdere tekortreductie te komen.

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt beschreven welke (aanvullende) interne en externe maatregelen zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan de verdere reductie van het tekort.

Onderdeel B bestaat uit 2 vragen:

- B1. Beschrijf de getroffen interne maatregelen onder B1.
Onder interne maatregelen worden alle getroffen maatregelen verstaan die niet tot stand zijn gekomen door externe consultatie, maar door de gemeente zelf.
- B2. Beschrijf de getroffen externe maatregelen, waarbij ook wordt beschreven hoe de consultatie van de externe partij of externe 'schriftelijke' informatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen.

Hieronder staat toegelicht wat wordt bedoeld met 'getroffen externe maatregelen'.

Wat wordt verwacht van de beschrijving van de getroffen externe maatregelen?

Van het college wordt verwacht duidelijk te beschrijven hoe externe consultatie heeft plaatsgevonden en hoe deze consultatie heeft geleid tot de getroffen externe maatregelen. Omschrijf hoe een externe maatregel tot stand is gekomen. Hieruit moet blijken dat het college actief externe consultatie heeft verricht om te komen tot deze externe maatregel en hoe dit heeft geleid tot het treffen van de externe maatregel(en) voorafgaand aan het moment van indiening door het college.

Beschrijving getroffen externe maatregelen

Per getroffen maatregel dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

Naam van de maatregel, gevolgd door de antwoorden op de volgende drie vragen:

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/10/25/rekentool-verdeelmodel-bijstandsbudgetten-2019>

¹¹ www.divosa.nl/diensten/divosa-benchmark

- a) Wat is (zijn) de externe bron(nen) (partij of 'schriftelijke' informatie) voor deze maatregel geweest?
- b) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?
- c) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?

Alle drie de vragen dienen te zijn beschreven, zodat een duidelijk inzicht wordt geboden dat hier sprake is van 'externe maatregel(en)'.

Een voorbeeld van een duidelijke beschrijving is:

Maatregel 1. Bevorderen ondernemerschap

- A) De externe bronnen voor deze maatregel zijn geweest:
  - a. Een rapport van Radar Advies: Werkzame bestanddelen van parttime ondernemen, dec 2016
  - b. Achterbanraadpleging ZZP Nederland, mei 2018
  - c. Divosa, innoveren van het BBZ, november 2018
- B) Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe bron?
Het inzicht dat investeren in begeleiding van en naar zelfstandig ondernemerschap bijdraagt aan het verkleinen van het bijstandstekort.
- C) Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze consultatie?
De maatregel die getroffen is om meer capaciteit beschikbaar te stellen. Hiermee kunnen meer bijstandsgerechtigden naar zelfstandige ondernemerschap worden begeleid en wordt tevens vroegtijdige beëindiging van zelfstandig ondernemerschap zoveel mogelijk voorkomen.

Toelichting op de drie vragen.

1. *Wat wordt verstaan onder een externe bron(nen): externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*

Een externe partij is een persoon of organisatie buiten de grenzen van de gemeente.

- Een veelgestelde vraag is of in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) de consultatie als extern wordt aangemerkt. Het antwoord hierop is, dat in geval van een gemeenschappelijke regeling (ISD of RSD) er sprake is van een gemeenschappelijk beleid en uitvoering voor alle aangesloten gemeenten. Dat betekent dat consultatie van gemeenten die onderdeel uitmaken van een gemeenschappelijke regeling niet als extern wordt gezien.
- Dit ligt anders voor een SW-bedrijf omdat hier ook sprake kan zijn van privatisering, waardoor verantwoordelijkheden en bevoegdheden anders kunnen worden belegd. Om die reden wordt consultatie van het SW-bedrijf wel gezien als externe consultatie.
- Onder externe 'schriftelijke' informatie wordt alle informatie verstaan die vastgelegd is in een document of een digitale drager (website, bestand etc.) en voortkomt uit een bron

buiten de grenzen van de eigen gemeente respectievelijk ISD of RSD. Deze externe informatie dient dan wel ook informatie te bevatten over de effectiviteit en de aanpak van deze maatregel. Anders is raadpleging van de partij van wie de informatie komt noodzakelijk.

2. *Wat heeft de externe consultatie opgeleverd?*

Welk inzicht bij de gemeente is gekregen door die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?

Hier wordt beschreven welk inzicht door consultatie van die externe partij of externe 'schriftelijke' informatie is gekregen bij de gemeente, dat geleid heeft tot het treffen van de externe maatregel?

o *Wat wordt verstaan onder consultatie van een externe partij of externe 'schriftelijke' informatie?*

Onder consultatie wordt verstaan het raadplegen van een externe bron (partij of 'schriftelijke' informatie) buiten de gemeente respectievelijk ISD of RSD. Dat kan het raadplegen van een externe partij zijn, maar het kan ook het raadplegen van externe 'schriftelijke' informatie zijn, mits deze ook informatie over de toepasbaarheid (effectiviteit, uitvoerbaarheid en aanpak etc.) omvat, anders is het inwinnen van advies bij de betreffende gemeente noodzakelijk.

Voorbeelden van externe consultatie zijn onder andere:

- *gebruik maken van goed werkende maatregelen van andere gemeenten;*
- *gebruik maken van beleidsplannen e.d. van gemeenten en op basis daarvan inwinnen van advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effectiviteit etc.);*
- *inwinnen van advies bij andere gemeenten;*
- *gebruik maken van een kenniscirkel of leercirkel, bijeenkomst van Divosa;*
- *gebruik maken van de signalen op basis van benchmarking Divosa;*
- *gebruik maken van de signalen op basis van de SEO-tool;*
- *gebruik maken van de publicatie van aanvragen van eerdere jaren en de betreffende tools op de website van de toetsingscommissie en op basis daarvan inwinnen van een advies over deze maatregelen (zoals werkwijze, uitvoering en effectiviteit etc.);*
- *advies van een extern adviesbureau voor het nemen van extra maatregelen;*
- *onder voorwaarden kunnen samenwerking met en uitvoering door een externe partij ook onder externe consultatie vallen. Dat is alleen het geval indien de consultatie duidelijk is beschreven en deze vervolgens leidt tot een maatregel, zie ook onder punt 3 externe maatregel.*

Het inschakelen van een externe voor het opstellen van de aanvraag, is géén externe maatregel.

In geval van consultatie van een groep van externen, bijvoorbeeld bij het voorleggen van een beleidsplan, volstaat het aangeven van de betrokken externen en de uit deze

groepsconsultatie opgedane inzichten en tot welke (groep van) maatregelen dit heeft geleid.

3. *Welke externe maatregel is getroffen naar aanleiding van de conclusie(s) uit deze 'consultatie'?*
Dit is een beschrijving van een getroffen externe maatregel.

Hierna volgen nog enkele toelichtingen over de externe maatregel (n.a.v. veelgestelde vragen):

- Wat wordt verstaan onder een *maatregel*?
  - Onder een maatregel wordt verstaan: een besluit over hoe iets wordt opgelost of veranderd.
- Met 'externe' maatregel wordt bedoeld: een maatregel die is getroffen naar aanleiding van externe consultatie.

Onder voorwaarden gelden de volgende externe maatregelen ook:

  - Het samenwerken met een externe partij voldoet als 'externe maatregel' mits binnen deze samenwerking consultatie heeft plaatsgevonden. Beschrijf duidelijk op welke wijze de consultatie in deze samenwerking heeft geleid tot de getroffen maatregel.
  - Het uitvoeren van een maatregel door een externe partij voldoet pas als 'externe maatregel' indien deze maatregel is getroffen naar aanleiding van consultatie van een externe partij (dat kan de uitvoerende partij zijn). Indien maatregelen met een duidelijk herkenbare inbreng van externen (dus personen of organisaties buiten de eigen gemeente) tot stand komen, worden ze als extern aangemerkt.
- Wat wordt verstaan onder een *getroffen* externe maatregel.
  - Dit is een externe maatregel die voor het tijdstip van indiening van de aanvraag door het college, de gemandateerde directeur en/of de wethouder is getroffen.
  - Onder het treffen van een maatregel wordt verstaan dat het besluit is genomen en waarvan de uitvoering in gang is gezet.
- *Moet het steeds een nieuwe (aanvullende) maatregel zijn?*

Van het college wordt verwacht om te analyseren wat de oorzaken zijn van het tekort, wat hieraan inmiddels is gedaan en wat hiervan de effecten per jaar zijn. En vervolgens of, in dat licht, al dan niet nodig is om tot extra maatregelen te komen ten einde het tekort verder te reduceren.

Die afweging is aan het lokaal bestuur. Het college dient wel de gemeenteraad inzicht te verschaffen over deze afweging. Deze afweging dient dan ook in dit onderdeel te worden beschreven.

In alle gevallen dient het college externe maatregelen te nemen. Dat kunnen ook, afhankelijk van de hiervoor genoemde afweging, bestaande maatregelen zijn, die in hun effect meerjarig doorlopen. Om die reden staat "aanvullende" tussen haakjes.
- *Hoeveel getroffen externe maatregelen zijn vereist?*

Het is aan het lokaal bestuur om te bepalen hoeveel maatregelen moeten worden getroffen om het tekort verder te reduceren. Dat houdt in dat de toetsingscommissie nagaat of één dan wel meerdere externe maatregel zijn getroffen. Het is aan het college en de gemeenteraad om na te gaan of en te beschrijven dat de getroffen maatregelen tezamen het tekort verder reduceren (zie onderdeel effecten).

Suggesties bij de beantwoording van B

- U kunt waar mogelijk en voor zover relevant de relatie tussen oorzaken en maatregelen aangeven.
- U kunt bij de getroffen maatregelen aangeven welke overwegingen hebben geleid tot het treffen van deze maatregelen en welke bronnen bij die afwegingen zijn gebruikt.
- U kunt bij het antwoord aangeven of gebruik gemaakt is van de volgende tool(s):
  - de [rekentool SEO](#)
  - de benchmark Divosa
  - de tool “informatie over eerdere aanvragen”, te vinden via de gelijknamige pagina [“Informatie over eerdere aanvragen”](#). Met deze tool kunnen aan de hand van kenmerken van gemeenten (grootteklasse, omvang tekort en arbeidsmarktregio) vergelijkbare gemeenten worden gevonden, waarbij direct zichtbaar wordt welke maatregelen deze gemeenten hebben getroffen. Dit kan nuttig zijn bij het oriënteren op de externe maatregelen.
- U kunt in uw antwoord verwijzen naar eerder genomen maatregelen. Indien mogelijk kunt u de effecten van eerder genomen maatregelen betrekken bij de maatregelen die u nu treft.
- U kunt in uw antwoord bij voorkeur onderscheid maken tussen eerder getroffen maatregelen (voorafgaande jaren) en nieuwe (nog te treffen, lopende het jaar tot indiening).
- U kunt hierbij ook de maatregelen aangeven die in het kader van de aanpak van uw arbeidsmarktregio worden gedaan en waaraan uw gemeente een extra bijdrage levert. In het geval van externe maatregelen dient ook sprake te zijn van externe consultatie.
- U kunt bij het noemen van de maatregelen ook de samenhang met andere maatregelen of effecten in het sociale domein benoemen.

Onderdeel C

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt het beoogde effect beschreven van de genoemde (aanvullende) interne en externe maatregelen, die een bijdrage leveren aan de verdere tekortreductie. Het gaat hierbij om een inschatting van het beoogde effect.

Er zijn meerdere factoren die een invloed hebben op de ontwikkeling van het tekort. Om die reden wordt gesproken van een *bijdrage aan* de reductie van het tekort.

In de regelgeving staat dat het college verklaart dat het interne en externe maatregelen heeft getroffen om tot verdere tekortreductie te komen. Het tekort verder reduceren betekent dat het college inzichtelijk maakt dat het maatregelen heeft getroffen waarmee het college beoogt/verwacht dat deze

bijdragen aan het verder reduceren van het tekort ten opzichte van voorgaande jaren, Verder reduceren kan ook worden geïnterpreteerd als maatregelen die een reducerend effect hebben op de stijging van de uitgaven. Dus wordt hier verwacht om inzichtelijk te maken dat maatregelen zijn getroffen waarmee het college verwacht/beoogt de eerdere bijdrage aan de neerwaartse trend te vervolgen.

De toetsingscommissie geeft geen oordeel over de mate van effectiviteit van de maatregelen en geeft ook geen oordeel over de mate van tekortreductie. De commissie beoordeelt of een antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag.

Het college dient de gemeenteraad inzicht te verschaffen dat met alle getroffen maatregelen te samen sprake is van een extra (optimale) inspanning om het tekort te reduceren. Het verklaren en dit inzichtelijk maken is voldoende.

Hierop wordt niet inhoudelijk, maar slechts procedureel getoetst (wordt dit door de verklaring van het college e.e.a. voldoende inzichtelijk aan de gemeenteraad). De commissie beoordeelt of de beoogde stappen worden beschreven.

Suggesties bij de beantwoording van C

- Geef inzicht in de redenering op basis waarvan het college verwacht dat het tekort verder reduceert met de onder B genoemde maatregelen.
- U kunt een inschatting van het beoogde effect kwantitatief uitdrukken en als dat niet mogelijk is kunt u het beoogde effect kwalitatief uitdrukken. Onder kwantificering wordt verstaan: de beoogde opbrengst in minder uitkeringen respectievelijk in het beoogde besparingsbedrag.
- U kunt de beoogde effecten presenteren per maatregel of als dat niet mogelijk is voor meerdere maatregelen gezamenlijk.
- U hoeft geen onderscheid te maken tussen beoogd effect van interne maatregelen en beoogd effect van externe maatregelen.
- U kunt aangeven op welke wijze het college de effecten van de maatregelen monitort.

Achtergrondinformatie bij dit formulier

Wet- en regelgeving

In het BPw is geregeld dat het college alleen via een door de minister van SZW beschikbaar gesteld aanvraagformulier een verzoek tot een vangnetuitkering kan indienen, als bedoeld in artikel 74 van de Participatiewet. De verklaring van het college voor een basisverzoek kunt u vinden in het BPw, artikel 10, eerste lid, onder d. De verklaring van het college voor een uitgebreid verzoek kunt u vinden in het BPw artikel 10, eerste lid, onder d, jo. artikel 10, tweede lid. In het BPw staat dat de verklaring van het college een toelichting omvat zoals gevraagd in het modelaanvraagformulier (BPw, artikel 10, onderdeel e).

Aanvraagprocedure

De toekenning van een vangnetuitkering gebeurt uitsluitend op verzoek van het college van burgemeester en wethouders van de tekortgemeente en nadat is vastgesteld dat aan alle geldende eisen wordt voldaan. Blijkens artikel 8c, eerste lid, van de Participatiewet, kan het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering niet worden overgedragen aan het bestuur van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Bij het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering moet het college verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen. Verdere toelichting op de aanvraagprocedure en de vangnetuitkering 2019 kunt u vinden op: www.toetsingscommissievp.nl

Via het aanvraagformulier hoeft het college geen informatie te verstrekken over de jaarcijfers (toegekend budget, de netto uitkeringslasten en de door de accountant gerapporteerde foute of onzekere bestedingen), aangezien het ministerie –mede op basis van de SiSa-verantwoording- al over deze gegevens beschikt en zij de toetsingscommissie daarover zal informeren.

Ondersteuning Divosa

Divosa, de vereniging van leidinggevendenden in het Sociaal Domein, zal periodiek bijeenkomsten organiseren waarbij wordt ingegaan op de vangnetuitkering. Daarnaast wordt de Benchmark door Divosa ondersteund en heeft Divosa een factsheet maatregelen uitgegeven.

Ook heeft Divosa bijgedragen aan het beschikbaar komen van een tool waarin de aanvragen van de afgelopen drie jaar zijn verwerkt. De tool en aanvragen worden per VU-jaar op de website van de Toetsingscommissie gepubliceerd. Zie hiervoor de rubriek: informatie over eerdere aanvragen.